

Bruxelles, 29.5.2019
COM(2019) 260 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Comunicarea din 2019 privind politica de extindere a UE

{SWD(2019) 215 final} - {SWD(2019) 216 final} - {SWD(2019) 217 final} -
{SWD(2019) 218 final} - {SWD(2019) 219 final} - {SWD(2019) 220 final}

I. INTRODUCERE

În noiembrie 2015, Comisia Europeană a prezentat o **strategie pe termen mediu pentru politica de extindere a UE**¹, care acoperă durata mandatului actualei Comisii. Prezenta comunicare face bilanțul punerii în aplicare a politicii de extindere până la sfârșitul lunii februarie 2019. Aceasta prezintă progresele înregistrate, analizând în același timp provocările serioase cu care se confruntă țările care doresc să adere la UE.

Balcanii de Vest

Strategia pentru Balcanii de Vest² a Comisiei Europene din februarie 2018 a dat un impuls major perspectivei europene a regiunii. Aceasta a confirmat încă o dată viitorul Balcanilor de Vest ca parte integrantă a UE. Strategia a reiterat faptul că perspectiva aderării la UE, bazată pe criterii ferme și bine definite, este în interesul politic, economic și de securitate al Uniunii. Aceasta a confirmat progresele semnificative înregistrate de regiune în ceea ce privește atât reformele, cât și depășirea moștenirii lăsate de război și de conflicte. Însă, pentru ca țările să îndeplinească toate condițiile de aderare, dar și să își consolideze democrațiile, sunt necesare reforme mai serioase, mai cuprinzătoare și mai convingătoare în domenii esențiale, în special în ceea ce privește statul de drept, inclusiv combaterea corupției și a criminalității organizate, reformele economice și competitivitatea, cooperarea și reconcilierea regională. Comisia a pledat pentru creșterea semnificativă a sprijinului politic, tehnic și financiar pe care UE îl acordă acestei regiuni, inclusiv prin intermediul celor șase inițiative emblematice ale strategiei, susținute de fonduri pentru preaderare în valoare de 11,7 miliarde EUR pentru perioada 2014-2020. Pentru a spori stimulentele politicii, Comisia a punctat totodată că, dacă există voința politică necesară, dacă se realizează reforme reale și susținute și se găsesc soluții la diferendele cu vecinii, țările în prezent cele mai avansate în cadrul negocierilor de aderare ar putea fi pregătite pentru a adera în anul 2025.

În cadrul **summit-ului UE-Balcanii de Vest**, care a avut loc la Sofia în mai 2018, liderii UE și-au reafirmat sprijinul fără echivoc pentru perspectiva europeană a Balcanilor de Vest, iar partenerii din Balcanii de Vest și-au reafirmat angajamentul față de această perspectivă ca fiind alegerea lor strategică fermă. Liderii UE au convenit asupra Declarației de la Sofia și a Agendei priorităților de la Sofia³, care prezintă noi măsuri menite să asigure o cooperare consolidată cu această regiune în domenii-cheie precum securitatea, statul de drept și migrația.

De asemenea, anul trecut liderii UE au transmis **semnale clare** unor țări din Balcanii de Vest. Ca răspuns la recomandările Comisiei din 2018 de a deschide negocierile de aderare cu Republica Macedonia de Nord și cu Republica Albania, Consiliul a convenit în iunie, în privința celor două țări, să răspundă pozitiv la progresele înregistrate și a trasat calea către deschiderea negocierilor de aderare în iunie 2019. În ceea ce privește Kosovo®, Comisia a precizat că s-au îndeplinit toate criteriile de referință pentru un regim de călătorii fără viză în spațiul Schengen, iar în luna martie 2019, Parlamentul European a sprijinit în prima lectură propunerea Comisiei de liberalizare a vizelor.

Implicarea sporită a UE în regiune și angajamentul consolidat față de aceasta în ultimul an produc deja **rezultate** concrete și semnificative. Macedonia de Nord nu numai că și-a

---

¹ [COM\(2018\) 450 final](#).

² O perspectivă credibilă de aderare pentru Balcanii de Vest și un angajament sporit al UE în regiune, [COM\(2018\) 65 final](#).

³ https://www.consilium.europa.eu/media/34776/sofia-declaration_en.pdf

® Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCSONU 1244/1999, precum și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo.

continuat programul ambițios de reforme, ci a ajuns, de asemenea, la un acord istoric cu Grecia în ceea ce privește soluționarea unui litigiu vechi de 27 de ani referitor la denumire. Acest lucru, împreună cu acordul bilateral încheiat cu Bulgaria, reprezintă pentru întreaga regiune un exemplu de consolidare a relațiilor de bună vecinătate și o mărturie a puterii de atracție a perspectivei europene. În mod similar, Albania efectuează reforme profunde, în special o transformare majoră a sistemului său de justiție, care include o reevaluare fără precedent a judecătorilor și a procurorilor.

Aceste progrese binevenite invită în prezent o acțiune concretă și rapidă din partea Uniunii. UE are oportunitatea, precum și un interes propriu solid, de a menține pe termen lung impulsul pozitiv înregistrat în întreaga regiune. Uniunea trebuie să își respecte angajamentele și să recunoască meritele atunci când este cazul. Dacă UE nu recunoaște progresele obiective trecând la următoarea etapă a perspectivei europene, credibilitatea UE în întreaga regiune și în afara acesteia ar fi pusă în pericol. Un răspuns indiferent la realizări istorice și reforme substanțiale ar submina stabilitatea, ar descuraja serios celelalte reforme atât de necesare și ar afecta eforturile depuse cu privire la chestiuni bilaterale sensibile, cum ar fi dialogul Belgrad-Pristina. Din punct de vedere strategic, această atitudine nu ar face decât să-i ajute pe concurenții geopolitici ai UE să se implanteze la porțile Europei.

Nu toate țările au fructificat însă oportunitățile oferite de Strategia pentru Balcanii de Vest. Eforturile unora dintre țări au stagnat, în special în domeniile esențiale precum statul de drept și drepturile fundamentale. Țările cele mai avansate în procesul de aderare riscă să acumuleze întârzieri în ceea ce privește obiectivele ambițioase declarate dacă nu își intensifică semnificativ eforturile, în special în privința reformelor fundamentale. Toți liderii politici din regiune trebuie să se ridice la înălțimea așteptărilor propriilor cetățeni în ceea ce privește reformele și să nu lase nicio îndoială legată de orientarea lor strategică și de angajamentul de a adera la UE. Aderarea la UE este o alegere fundamentală, bazată pe valori, pe care fiecare țară trebuie să o adopte în mod mai activ.

În paralel cu prezenta comunicare, Comisia a adoptat avizul cu privire la cererea de aderare la Uniunea Europeană a Bosniei și Herțegovinei. Concluziile și recomandările avizului figurează în anexa la prezenta comunicare.

Turcia

Turcia este un partener esențial pentru UE și o țară candidată. Au continuat dialogul și cooperarea, inclusiv la cel mai înalt nivel, în domeniile esențiale de interes comun, printr-o cooperare eficace în materie de migrație și prin acordarea unui sprijin solid din partea UE refugiaților. Cu toate acestea, Turcia a continuat să se îndepărteze de Uniunea Europeană, înregistrând regresive grave în domeniul statului de drept și al drepturilor fundamentale și ca urmare a slăbirii sistemului eficace de control și echilibru în sistemul politic, cauzată de intrarea în vigoare a modificării constituției. În iunie 2018, Consiliul a remarcat în unanimitate că negocierile de aderare cu Turcia au ajuns, prin urmare, într-un punct mort și că nu se mai pot analiza alte capitole spre deschidere sau închidere. Faptele care stau la baza acestei evaluări sunt neschimbate.

Accelerarea **alinierii** la politica externă și de securitate comună a UE, inclusiv în privința măsurilor restrictive, reprezintă un aspect însemnat al procesului de extindere și un element important care să confirme că țările împărtășesc pe deplin principiile, valorile și obiectivele pe care Uniunea încearcă să le promoveze atât în vecinătatea sa, cât și dincolo de aceasta. Albania și Muntenegru s-au aliniat în mod coerent la pozițiile adoptate de UE în cadrul politicii sale externe și de securitate comune.

II. PUNEREA ÎN APLICARE A STRATEGIEI DE EXTINDERE DIN 2015

Continuarea în mod mai activ a reformelor fundamentale este esențială pentru îndeplinirea criteriilor de aderare de la Copenhaga și de la Madrid. Eforturile în aceste domenii sunt indisociabile și se susțin reciproc; acestea trebuie continuate cu mai multă fermitate și dând dovada unui angajament politic mai clar.

a) Funcționarea instituțiilor democratice

Buna funcționare a **instituțiilor democratice** continuă să reprezinte o provocare serioasă în majoritatea țărilor. Rolul central al **parlamentelor** naționale trebuie ferm integrat în cultura politică. Dialogul transpartinic constructiv încă nu a prins rădăcini. Partidele de opoziție, care au și ele o responsabilitate semnificativă în definirea viitorului propriei țări, ar trebui să aibă posibilitatea să își îndeplinească pe deplin rolul și să se angajeze în procese democratice. Este esențial să fie consolidate responsabilitatea parlamentară, supravegherea puterii executive și controlul democratic.

În **Balkanii de Vest** nu a fost încă instituit un **dialog** constructiv la nivelul întregului spectru politic, în special în cadrul parlamentelor. Boicoturile parlamentare contraproductive, cum ar fi cele din Albania, Muntenegru și Serbia, rămân un motiv de îngrijorare. Protestele cetățenilor care solicită reforme s-au intensificat. Ar putea fi utilizate, de exemplu în Serbia, mecanisme de mediere și de dialog, precum cele oferite de Parlamentul European. Guvernele trebuie să se asigure că opoziția are posibilitatea de a-și îndeplini pe deplin rolul în cadrele existente. La rândul său, opoziția trebuie să se implice în mod constructiv în procesul democratic.

Pentru consolidarea **funcției de supraveghere a parlamentelor** sunt necesare eforturi substanțiale. În **Macedonia de Nord**, **parlamentul și-a îmbunătățit capacitatea de supraveghere, și-a restabilit sistemul de control și echilibru și a redus în mod semnificativ utilizarea procedurilor parlamentare accelerate**, la 20 % în 2018. Acest fenomen rămâne însă un motiv de îngrijorare în întreaga regiune. Rata de utilizare a procedurilor de urgență ajunge la 44 % în Serbia, unde practicile parlamentare ale coaliției aflate la putere au condus la o deteriorare a dezbaterii și a controlului legislativ. În Muntenegru, comisia temporară transpartinică pentru reformarea în continuare a legislației electorale și în alte domenii nu a obținut încă rezultate.

Alegerile trebuie să fie libere și corecte, iar recomandările misiunilor de observare a alegerilor trebuie puse în aplicare în mod corespunzător. Deficiențele de lungă durată trebuie să fie remediate pe tot parcursul ciclului electoral. Normele privind finanțarea publică și privată a partidelor politice trebuie reformate în mod substanțial.

În **Turcia**, noul sistem prezidențial, care a intrat în vigoare după alegerile din iunie 2018, a **redus semnificativ funcția legislativă și funcția de supraveghere a Parlamentului**. Nu există un dialog parlamentar constructiv sau un sistem funcțional de control și echilibru. Deficiențele de lungă durată ale sistemului de imunitate parlamentară nu au fost remediate. Deciziile adoptate de către Consiliul Electoral Suprem de a redesfășura alegerile la Istanbul, precum și de a desemna ca primari ai anumitor localități din partea de sud-est candidați clasați pe locul al doilea reprezintă preocupări grave cu privire la respectarea legalității și a integrității procesului electoral și la independența instituției față de presiunea politică.

b) Statul de drept și securitatea

Statul de drept este un element fundamental al unei democrații funcționale. Acesta este susținut de alegeri libere și corecte, de un parlament funcțional și care ar trebui să fie în

măsură să își îndeplinească pe deplin funcțiile de bază, respectiv funcția legislativă și funcția de supraveghere, și de separarea puterilor, cu existența în paralel a unui sistem eficient de control și de echilibru.

Statul de drept este integrat în mod ferm și clar în procesul de aderare la UE. Acesta este un aspect esențial al transformării democratice și principalul criteriu de referință pe baza căruia UE evaluează progresele înregistrate de țările implicate în procesul de aderare. Cu toate acestea, înregistrarea unor progrese credibile în acest domeniu reprezintă în continuare o provocare semnificativă. Aceste deficiențe sunt adesea corelate cu lipsa voinței politice, cu rezistența instituțională și cu un mediu din ce în ce mai ostil pentru societatea civilă. Acest lucru reflectă parțial existența anumitor elemente de **acaparare a statului**. În consecință, principiile statului de drept nu se aplică încă în mod corespunzător la toate nivelurile de putere. În Turcia nu s-au luat măsuri pentru a remedia regresele înregistrate în ceea ce privește statul de drept.

Un **sistem judiciar** independent, care funcționează corespunzător și în care deciziile sunt puse în aplicare în mod eficace, are o importanță crucială pentru statul de drept. Albania a înregistrat progrese importante în direcția reformării sistemului său judiciar, care continuă conform calendarului stabilit. Înființarea noilor organe judiciare are drept scop asigurarea unei guvernante independente a sistemului judiciar. Procesul de verificare a dat noi rezultate vizibile; în ansamblu au fost adoptate peste 140 de decizii și toate cazurile prioritare au fost finalizate în primă instanță, ceea ce a dus la concedierea sau încetarea voluntară a activității a 88 dintre judecătorii evaluați. Cu toate acestea, în întreaga regiune a Balcanilor de Vest, reformele continuă să fie afectate de un ritm lent al schimbării culturii judiciare. În Serbia, modificările constituționale menite să alinieze constituția la standardele europene pentru sistemul judiciar nu au fost încă adoptate. Presiunea politică și transferul unui număr mare de judecători și procurori împotriva voinței lor continuă în Turcia, subminând și mai mult independența sistemului judiciar turc.

În Balcanii de Vest și în Turcia **corupția** este în continuare larg răspândită. Progresele înregistrate în combaterea cu succes a corupției la nivel mediu variază în cadrul regiunii. În timp ce unele țări, cum ar fi Macedonia de Nord și Albania, au înregistrat progrese, bilanțul rămâne neconvingător în majoritatea țărilor și este departe de îndeplinirea cerințelor pentru aderare. Corupția la nivel înalt și corupția politică trebuie să fie abordate într-un mod mai clar și mai coerent. De asemenea, este nevoie de rezultate concrete în domeniul combaterii corupției pentru a asigura un mediu de afaceri stabil și transparent și pentru a atenua amenințările reale la adresa structurilor democratice. **Achizițiile publice** sunt în continuare expuse corupției larg răspândite. Trebuie consolidate mecanismele de control pe tot parcursul procesului de achiziții și trebuie sporită în mod semnificativ transparența prin intermediul unor măsuri solide și ambițioase.

Criminalitatea organizată rămâne o problemă foarte gravă în Balcanii de Vest și în Turcia. Rute importante de contrabandă trec prin Turcia și prin Balcanii de Vest. Rețele infracționale puternice, cu o rază de acțiune internațională, continuă să funcționeze din și prin aceste țări. Țările au abordat anumite aspecte ale acestui fenomen și pe parcursul anului 2018 s-au raportat cazuri importante de arestări și confiscări de droguri. Cooperarea operațională, inclusiv cu agențiile UE, s-a intensificat, în special cu Albania, fiind vizibile rezultatele pe teren. Cu toate acestea, în general, **bilanțul condamnărilor definitive** în cazurile de criminalitate organizată rămâne adesea slab. Unele țări nu pot prezenta decât câteva condamnări definitive (uneori acestea fiind inexistente) pentru infracțiuni de criminalitate organizată sau de spălare de bani în ultimii ani. Astfel de rezultate slabe indică ineficacitatea procedurilor penale, dau semnale puternice privind impunitatea și contribuie la riscul

infiltrării infracționale a sistemelor politice și economice. De asemenea, țările trebuie să sporească în mod semnificativ cazurile de **sechestrare și confiscare a activelor** atât în cazurile de criminalitate organizată, cât și în cazurile de corupție, precum și să abordeze cu mai multă fermitate problema grupurilor infracționale.

Țările din Balcanii de Vest au adoptat măsuri importante în ultimii ani pentru a moderniza cadrul juridic și instituțional în ceea ce privește **combaterea terorismului**. Cooperarea operațională cu statele membre ale UE a continuat să se îmbunătățească și să se intensifice. Toate țările din Balcanii de Vest participă în mod activ la inițiativa de combatere a terorismului în Balcanii de Vest (WBCTi). Cu toate acestea, majoritatea țărilor trebuie să își intensifice eforturile pentru a aborda problema luptătorilor străini care se întorc și pentru a preveni extremismul și radicalizarea, inclusiv în închisori. Trebuie consolidate monitorizarea online și capacitățile de răspuns. Urmărirea proactivă a fluxurilor financiare ar trebui ancorată într-o abordare mai strategică a spălării banilor și a finanțării terorismului. Turcia trebuie să își revizuiască legislația anti-terorism. Deși are dreptul legitim de a combate terorismul, Turcia este responsabilă și să asigure că face acest lucru în conformitate cu principiile statului de drept, cu drepturile omului și cu libertățile fundamentale. Măsurile de combatere a terorismului trebuie să fie proporționale.

Este imperios să se pună în aplicare reforme în domeniul statului de drept **în mod mai ferm și mai credibil**. Aceasta este cea mai importantă condiție pentru ca țările din Balcanii de Vest să avanseze pe căile lor europene respective, inclusiv să îndeplinească criteriile de referință intermediare din cadrul negocierilor de aderare referitoare la capitolele 23 și 24 pentru Muntenegru și Serbia.

Odată criteriile de referință intermediare îndeplinite, definirea unor criterii de referință pentru închidere va oferi UE oportunitatea de a stabili în mod clar cerințele privind statul de drept pe care țările angajate în negocierile de aderare vor trebui să le îndeplinească în acest domeniu esențial pentru a fi pregătite să adere la UE. Muntenegru este prima țară angajată în negocierile de aderare care ar putea ajunge la această etapă, cu condiția să abordeze deficiențele în domenii critice precum libertatea mass-mediei, combaterea corupției și a traficului de persoane.

Scopul criteriilor de referință intermediare pentru statul de drept este, în primul rând, să asigure existența unui cadru instituțional și legislativ în țara în cauză și faptul că s-au obținut primele rezultate ale punerii în aplicare. Odată ce acest cadru este instituit, Comisia va propune statelor membre ale UE o serie de criterii de referință pentru închidere. Aceste criterii de referință ar urma să vizeze, în principal, obținerea de rezultate concrete și a unui bilanț solid, credibil și durabil în ceea ce privește punerea în aplicare.

c) Drepturile fundamentale

Drepturile fundamentale sunt în mare parte consacrate în legislația țărilor din Balcanii de Vest. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi serioase pentru a accelera respectarea lor. Pe parcursul perioadei de raportare, în Turcia s-a înregistrat o deteriorare continuă și severă în domenii-cheie ale drepturilor omului.

Evoluțiile în domeniul **libertății de exprimare** și al independenței mass-mediei în regiune sunt din ce în ce mai îngrijorătoare. S-au înregistrat regresive grave în **Turcia**, unde exercitarea libertății de exprimare a fost serios afectată și peste 160 de jurnaliști rămân în închisoare, una dintre cele mai mari cifre din lume.

S-au remarcat eforturi foarte limitate în **Balcanii de Vest**. În general, s-a continuat intimidarea fizică și verbală, iar cercetările și urmărirea penală sunt în continuare lente. În toate țările din regiune, eforturile de a influența independența serviciilor publice de

radiodifuziune, lipsa de transparență în ceea ce privește finanțarea publică și privată a mijloacelor de informare în masă și o piață de publicitate denaturată reprezintă practici obișnuite. Mediul de afaceri din mass-media este, de asemenea, caracterizat de frecvente ingerințe politice și de lipsa de transparență a proprietății asupra mass-mediei, care subminează sustenabilitatea mass-mediei independente. UE își continuă sprijinul solid pentru organizațiile locale ale societății civile, apărătorii drepturilor omului, jurnaliști și organele de presă independente.

Pentru abordarea eficace a abuzurilor legate de **drepturile copilului** sunt necesare eforturi sporite în Balcanii de Vest și în Turcia. De asemenea, guvernele trebuie să abordeze discriminarea **persoanelor cu handicap**, a **minorităților** și a altor grupuri vulnerabile. În plus, sunt necesare eforturi mai mari pentru a asigura **egalitatea de gen** și pentru a preveni și a combate discriminarea și violența împotriva femeilor. S-au înregistrat progrese privind drepturile persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale din Balcanii de Vest. Sunt necesare însă eforturi semnificative pentru combaterea discriminării, în special a discursului de incitare la ură și a violenței. **Romii** se confruntă în continuare cu excluderea socială, marginalizarea și discriminarea. **Condițiile de detenție** trebuie în continuare îmbunătățite. În Turcia, în ciuda ridicării stării de urgență, multe dintre măsurile introduse în timpul acesteia rămân în vigoare, inclusiv cele care restricționează **drepturi procedurale** esențiale, cum ar fi dreptul la apărare și dreptul la o cale de atac eficientă.

d) Reforma administrației publice

Reforma administrației publice este esențială pentru îmbunătățirea guvernării la toate nivelurile. Reforma include calitatea și responsabilizarea administrației, profesionalizarea funcției publice și depolitizarea, buna gestiune financiară publică și asigurarea unor servicii de calitate pentru cetățeni și întreprinderi. În Balcanii de Vest s-au înregistrat progrese moderate în acest domeniu. Turcia a înregistrat regres grave în domeniul funcției publice, care au afectat, de asemenea, planificarea politicilor și asumarea responsabilității pentru acestea, ca urmare a unei restructurări majore a administrației publice și a sistemului funcției publice prin intermediul unor decrete prezidențiale.

S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește îmbunătățirea **planificării politicilor**, dar sunt necesare eforturi suplimentare pentru a asigura un control solid al calității de către administrațiile centrale. Politicile, legislația și investițiile publice sunt încă adesea elaborate fără efectuarea unor evaluări ale impactului și fără organizarea de consultări interinstituționale și publice. Sunt necesare eforturi semnificative pentru a asigura transparența și eficacitatea **achizițiilor publice**. O aliniere timpurie la acquis-ul UE, cuplată cu un sistem public eficace de **control intern**, este necesară pentru a reduce utilizarea ineficientă a resurselor, fraudă și corupția.

În majoritatea țărilor nu s-a asigurat **profesionalizarea** funcției publice și trebuie rezolvată problema **politizării excesive**. **Structura administrației de stat** ar trebui să asigure un dispozitiv eficace de stabilire a răspunderilor. Majoritatea țărilor au făcut eforturi pentru a îmbunătăți **serviciile** oferite cetățenilor și întreprinderilor, în special serviciile electronice, însă este necesară o coordonare suplimentară între diferitele inițiative și reforma generală a administrației publice.

Trebuie luat în considerare rolul **autorităților regionale și locale** în procesul de aliniere la UE și eventuala aplicare a normelor UE. Trebuie găsit un echilibru adecvat între nevoile autorităților centrale, regionale și locale care să sprijine cel mai bine punerea în aplicare a reformelor și furnizarea de servicii către cetățeni.

e) Migrația

Criza refugiaților și migrația neregulamentară au fost provocările cele mai mari atât pentru UE, cât și pentru Balcanii de Vest și Turcia. Cooperarea a continuat grație activității comune de-a lungul rutei de migrare est-mediteraneeană și a rutei Balcanilor de Vest. Introducerea ilegală de migranți și traficul de persoane rămân motive de îngrijorare. Țările partenere ar trebui să ia măsuri suplimentare pentru a asigura alinierea deplină la politica UE în materie de vize.

Declarația UE-Turcia⁴ din martie 2016 a continuat să dea rezultate concrete, reducând numărul de treceri neregulate și periculoase și salvând vieți în Marea Egee. Procentul sosirilor neregulate este cu 97 % mai mic decât în perioada anterioară intrării în vigoare a declarației, iar numărul persoanelor care și-au pierdut viața pe mare a scăzut în mod substanțial. Autoritățile de asigurare a respectării legii din Turcia și-au intensificat eforturile în perioada de raportare.

Turcia și-a continuat eforturile remarcabile, **găzduind peste 3,6 milioane de refugiați înregistrați din Siria** și aproximativ 370 000 de refugiați din alte țări. UE a continuat să sprijine țara să facă față acestei provocări. **Instrumentul UE pentru refugiații din Turcia**⁵, dotat cu un buget total de 6 miliarde EUR, continuă să răspundă nevoilor umanitare și de dezvoltare ale refugiaților și ale comunităților-gazdă. Prima tranșă de 3 miliarde EUR a fost contractată integral. Rezultatele au fost clar vizibile și foarte eficiente: aproximativ 1,6 milioane de refugiați beneficiază în prezent de transferuri lunare de bani prin intermediul Plasei de siguranță socială de urgență, s-au efectuat cinci milioane de consultații medicale primare, iar familiile a peste 494 000 de copii care frecventează școala au primit sprijin financiar. Executarea celei de a doua tranșe de 3 miliarde EUR este în curs. Instrumentul continuă să fie un mecanism emblematic de coordonare care permite UE să acorde o asistență rapidă, eficientă și eficace.

În **Balcanii de Vest**, continuarea măsurilor de răspuns coordonate la nivelul UE care sprijină eforturile naționale a avut ca rezultat o reducere suplimentară de 35 % a numărului de sosiri neregulate pe această rută în perioada de raportare, continuându-se tendința descendentă din 2017. Cu toate acestea, trebuie depuse mai multe eforturi pentru ca țările să fie mai bine pregătite să gestioneze migrația, inclusiv eforturi pentru o mai bună gestionare a frontierelor și reducerea migrației neregulate. În 2018, Bosnia și Herțegovina s-a confruntat cu un aflux de peste 20 000 de migranți și refugiați. UE continuă să sprijine regiunea, consolidând capacitatea partenerilor în materie de gestionare a fluxurilor de migrație, instituind proceduri de azil, mecanisme de returnare și schimburi de informații. S-au încheiat negocierile referitoare la acorduri privind statutul cu cinci țări din regiune, ceea ce a permis trimiterea echipelor poliției de frontieră și gărzii de coastă la nivel european, care vor avea competențe executive în zonele învecinate ale frontierelor externe ale UE în sprijinul autorităților naționale de frontieră. Acordul cu Albania a intrat în vigoare și au fost detașați primii polițiști de frontieră. Țările din Balcanii de Vest trebuie să își intensifice eforturile pentru a aborda problema cererilor de azil neîntemeiate pe care cetățenii din regiune le depun în statele membre ale UE.

---

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

⁵ [Decizia C\(2015\) 9500 a Comisiei](#) din 24.11.2015 privind coordonarea acțiunilor Uniunii și ale statelor membre prin intermediul unui mecanism de coordonare – Instrumentul pentru refugiați destinat Turciei, modificată prin Decizia C(2016) 855 a Comisiei din 10.2.2016.

f) Economia

Economiile țărilor din Balcanii de Vest și economia Turciei continuă să se confrunte cu **provocări majore** care le împiedică să își fructifice pe deplin potențialul economic. În ciuda unei accelerări a creșterii economice, a creării de locuri de muncă și a creșterii veniturilor în ultimii ani, țările înregistrează încă întârzieri în ceea ce privește reformarea structurilor lor economice și îmbunătățirea competitivității. Acestea se confruntă în continuare cu rate ridicate ale șomajului, în special în rândul tinerilor, cu un grad ridicat de necorelare a competențelor, cu un nivel persistent al economiei informale, cu un mediu de afaceri nefavorabil și cu niveluri scăzute de inovare.

În **Turcia**, economia a înregistrat în continuare **regrese** grave, generând preocupări mai serioase cu privire la funcționarea economiei de piață a țării. Condițiile economice s-au înrăutățit în 2018, ca urmare a unei deteriorări acute a condițiilor de finanțare care au evidențiat vulnerabilitățile macroeconomice acumulate de-a lungul anilor. **Guvernanța economică s-a deteriorat** și mai mult odată cu creșterea ingerințelor statului în economie. Turcia trebuie să inverseze tendința regreselor înregistrate în ceea ce privește reformele pieței.

În **Balcanii de Vest**, **climatul de investiții** a rămas în mare parte neschimbat și este caracterizat de un nivel slab al statului de drept, de lipsa unei aplicări adecvate a controlului ajutoarelor de stat, de o economie subterană adânc înrădăcinată, de un acces limitat la finanțare și de o slabă integrare și conectivitate regională. Ingerința statului în economie persistă, fapt care majorează riscul de corupție din cauza unei slabe gestiuni a finanțelor publice și a schimbărilor frecvente din mediul de reglementare și din domeniul taxelor și impozitelor. Modernizarea infrastructurii este o necesitate imperioasă, iar investițiile ar trebui canalizate prin intermediul unei rezerve unice de proiecte, care să corespundă priorităților convenite cu UE. Deciziile privind investițiile majore ar trebui să fie transparente și să respecte o obligație solidă de diligență, așa cum este cazul proiectelor din domeniul conectivității finanțate prin Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest.

Integrarea regională este o pârghie esențială pentru creșterea nivelului de trai în Balcanii de Vest. Crearea **Spațiului Economic Regional** asigură o mai mare concurență și permite realizarea unor economii de scară și de productivitate. O piață regională va debloca schimburile comerciale intraregionale și ar transforma Balcanii de Vest într-o destinație de investiții mai atractivă. Integrarea pieței, pe baza normelor și a standardelor UE, va contribui la crearea de oportunități pentru dezvoltarea unor noi lanțuri valorice și la creșterea atractivității regiunii pentru investițiile străine directe, inclusiv din partea UE. Îmbunătățirea conectivității în domeniul transporturilor și al energiei va accelera integrarea regiunii în rețelele paneuropene, consolidând în același timp piețele de energie competitive și dezvoltând coridoare economice în întreaga regiune. Tratatul de instituire a Comunității transporturilor, care a fost acum ratificat de toate părțile, va sprijini și va consolida punerea în aplicare a agendei privind conectivitatea. Crearea unui spațiu digital și a unor piețe ale muncii mai integrate oferă, de asemenea, noi posibilități pentru tineri în regiune.

Un nou acord de roaming regional, semnat în aprilie 2019, va aduce beneficii semnificative cetățenilor și întreprinderilor din regiune. Acesta va conduce la o reducere progresivă a tarifelor de roaming începând din iulie 2019 (o scădere a prețului de vânzare cu amănuntul de 25 % pentru transferul de date și apeluri și de 33 % pentru SMS-uri) și la eliminarea tarifelor de roaming începând din iulie 2021. Abonații la serviciile de telefonie mobilă din regiune se vor bucura de toate avantajele oferite de abonamentul lor național când vor utiliza servicii de roaming în Balcanii de Vest, fără costuri suplimentare. Totodată, acordul pregătește terenul pentru elaborarea unei foi de parcurs privind reducerea costurilor de roaming între Balcanii de Vest și UE, astfel cum se prevede în **Agenda digitală** pentru Balcanii de Vest.

UE rămâne, de departe, cel mai mare partener comercial al Balcanilor de Vest atât pentru importuri (73,5 %), cât și pentru exporturi (80,6 %). Întreprinderile din UE sunt cei mai mari investitori în regiune, asigurând 73 % din investițiile străine directe. Acestea sunt, prin urmare, principalele motoare externe pentru creșterea economică și crearea de locuri de muncă în regiune. Este esențial să se **consolideze reziliența** regiunii pentru a se asigura faptul că toate activitățile economice străine aderă pe deplin la valorile, normele și standardele UE, în special în domeniile-cheie precum statul de drept, achizițiile publice, mediul, energia, infrastructura și concurența. **Afacerile și investițiile Chinei** în Balcanii de Vest s-au intensificat și pot, în principiu, oferi oportunități pentru regiune; însă aceste investiții ignoră în mod foarte frecvent durabilitatea socioeconomică și financiară, precum și normele UE în materie de achiziții publice și pot avea ca rezultat un grad ridicat de îndatorare și transferul controlului asupra unor active și resurse strategice. Prin urmare, țările partenere ar trebui să pună pe deplin în aplicare litera și spiritul acordurilor de stabilizare și de asociere încheiate cu UE și să acorde prioritate reformelor prevăzute în capitolele relevante de negociere ale procesului de aderare. UE ar trebui să ghideze aceste reforme cu mai multă fermitate, inclusiv prin luarea în considerare a acestui aspect în viitoarele cadre de negociere.

UE sprijină o mai bună guvernare economică în Balcanii de Vest și în Turcia, prin intermediul **programului anual de reformă economică**. Acest proces, care face parte integrantă din pregătirile pentru aderarea la UE, a devenit instrumentul-cheie pentru formularea și punerea în aplicare a reformelor macroeconomice și structurale menite să sporească competitivitatea și să stimuleze creșterea economică și crearea de locuri de muncă. Acesta contribuie la consolidarea pe termen lung a creșterii economice durabile și a convergenței, facilitează formularea politicilor și progresele în vederea îndeplinirii criteriilor economice pentru aderare. Este necesar să se sporească gradul de asumare a responsabilității pentru a îmbunătăți punerea în aplicare a reformelor identificate.

Dezvoltarea economică și creșterea ratelor de ocupare a forței de muncă sunt esențiale și pentru a stopa provocările demografice cu care se confruntă Balcanii de Vest, unde se înregistrează rate ridicate ale emigrării și rate scăzute ale natalității. Dacă nu se consolidează la nivel general economiile și guvernarea democratică, aceste fenomene vor continua, cu riscurile asociate constând într-o deziluzionare răspândită, în special în rândul tinerilor, și într-un exod al creierelor.

g) Cooperarea regională și relațiile de bună vecinătate

Politica de extindere a UE trebuie să continue să exporte stabilitate. Prin urmare, UE nu poate și nu va importa **conflictele bilaterale** și instabilitatea pe care acestea o pot genera. Înainte ca o țară să adere la UE, trebuie găsite și puse în aplicare soluții definitive și obligatorii care să contribuie la stabilitatea regională. Acordul istoric la care au ajuns Macedonia de Nord și Grecia, care soluționează un litigiu vechi de 27 de ani privind denumirea, reprezintă un exemplu de reconciliere atât pentru regiune, cât și dincolo de aceasta. În Balcanii de Vest sunt însă necesare de urgență noi eforturi solide și convingătoare. Relațiile dintre Pristina și Belgrad s-au înrăutățit, cea mai vizibilă fiind decizia luată de Kosovo de a impune taxe de 100 % pentru importurile din Serbia și din Bosnia și Herțegovina, ceea ce reprezintă o încălcare a Acordului central european de comerț liber, aceasta fiind cea mai recentă dintr-o serie de provocări din partea ambelor părți. Kosovo trebuie să revoce de urgență această decizie și ambele părți trebuie să se abțină de la alte acțiuni care ar putea fi considerate provocatoare. Trebuie să se înregistreze progrese urgente în dialogul facilitat de UE pentru normalizarea deplină a relațiilor dintre Serbia și Kosovo; dialogul ar trebui să conducă la încheierea și punerea în aplicare a unui acord de normalizare cuprinzător și cu forță juridică.

Relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională sunt elemente esențiale ale procesului de stabilizare și de asociere, precum și ale procesului de extindere. Summitul de la Sofia a adus un angajament reînnoit în ceea ce privește consolidarea relațiilor de bună vecinătate, stabilitatea regională și cooperarea. Au continuat contactele interguvernamentale periodice, precum și dialogul tehnic și cooperarea la nivel bilateral și regional. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare, în special în domeniile cele mai sensibile. Cooperarea regională ar trebui consolidată în special în ceea ce privește crimele de război, inclusiv prin inițiative de reconciliere, cum ar fi instituirea unei comisii regionale pentru aflarea adevărului. Sunt necesare totodată eforturi suplimentare în privința persoanelor dispărute, în legătură cu care adoptarea planului de acțiune privind cadrul regional reprezintă un important pas înainte. Ar trebui să se evite declarațiile sau acțiunile care au un efect negativ asupra relațiilor de bună vecinătate. În UE nu se acceptă retorica instigatoare sau glorificarea criminalilor de război, de către niciuna dintre părți.

Cooperarea regională a continuat, iar agenda UE privind conectivitatea joacă un rol important, în special prin planul de acțiune convenit pentru Spațiul Economic Regional, care prevede dezvoltarea rețelelor de transport și energie, o agendă digitală și punerea în aplicare a unor proiecte de mobilitate pentru tineret sprijinite cu ajutorul Biroului de Cooperare Regională pentru Tineret. Programul Erasmus+ a continuat să promoveze dialogul intercultural în învățământul superior și în rândul tinerilor. Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est și alte inițiative regionale au contribuit, de asemenea, la promovarea stabilizării și a cooperării. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a proiectelor de conectivitate pe teren. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare substanțiale pentru a îndeplini obligațiile restante care decurg din acordurile și angajamentele regionale și pentru a le face operaționale, inclusiv în ceea ce privește punerea în aplicare a măsurilor de reformă în materie de conectivitate convenite în 2015. Pentru a răspunde priorităților în domeniul conectivității și mediului în regiune vor fi necesare sinergii puternice cu statele membre din jur, inclusiv prin intermediul Strategiei UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice. Nu ar trebui să existe obstacole în calea participării depline și incluzive a tuturor partenerilor din Balcanii de Vest la inițiativele și evenimentele de cooperare regională. În general, cooperarea regională nu poate fi impusă din exterior, ci trebuie să fie inițiată mai activ de țările din regiune, care trebuie să își asume pe deplin eforturile contribuind la stabilitate, reconciliere și oportunități economice sporite.

Pe baza declarației semnate în cadrul reuniunii ministeriale din februarie 2019 cu privire la tranziția către o energie curată, țările din Balcanii de Vest au oportunitatea să dezvolte o „**Agendă verde**” pentru regiune pentru a aborda problemele de mediu, de la eliminarea deșeurilor și poluarea aerului, până la aspecte mai ample, cum ar fi schimbările climatice. Acest lucru nu numai că ar aduce beneficii directe pentru sănătatea și bunăstarea cetățenilor lor, ci ar face totodată regiunea atractivă pentru investiții și turism și ar valorifica potențialul economic semnificativ al creșterii verzi și al economiei circulare.

Este important să se mențină progresele înregistrate până în prezent în cadrul **discuțiilor privind soluționarea problemei Ciprului, desfășurate sub egida Organizației Națiunilor Unite**, și să se continue pregătirile în vederea unei soluționări echitabile, cuprinzătoare și viabile, inclusiv în ceea ce privește aspectele sale externe. Angajamentul continuu și contribuția concretă a Turciei la negocierile privind o soluționare echitabilă, cuprinzătoare și viabilă a problemei cipriote în cadrul ONU vor avea o importanță capitală. Turcia trebuie să își îndeplinească urgent obligația de a pune pe deplin în aplicare Protocolul adițional la Acordul de asociere UE-Turcia și de a realiza progrese pentru normalizarea relațiilor cu Republica Cipru. Comisia invită cu insistență Turcia să evite orice amenințare, sursă de fricțiune sau acțiune care afectează relațiile de bună vecinătate și soluționarea pe cale pașnică

a diferendelor. Comisia insistă asupra tuturor drepturilor suverane ale statelor membre ale UE. Acestea cuprind, printre altele, dreptul de a semna acorduri bilaterale și dreptul de a explora și de a exploata resursele naturale în conformitate cu acquis-ul UE și cu dreptul internațional, inclusiv cu Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării.

h) Asistența financiară pentru preaderare în următorul cadru financiar multianual

Propunerea Comisiei privind **Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA III)**⁶ în următorul cadru financiar multianual 2021-2027 prevede o abordare solidă, bazată pe politici, cu o **mobilizare mai strategică și mai dinamică a asistenței**, care va face din cerințele fundamentale pentru aderare elementul central al instrumentului. Concentrând și mai mult asistența financiară a UE asupra priorităților-cheie, instrumentul IPA III propus va reprezenta o pârghie și mai solidă pentru sprijinirea reformelor și apropierea partenerilor de valorile și standardele UE. Se preconizează că noul IPA III va asigura un echilibru între performanța internă, încurajarea partenerilor să înregistreze progrese și asigurarea faptului că toți partenerii primesc sprijin echitabil care să îi ajute în eforturile de reformă.

Anul acesta se împlinesc 10 ani de la crearea **Cadrului de investiții pentru Balcanii de Vest**. Această platformă reușită de cooperare și coordonare, condusă de Comisie, reunește atât instituții financiare internaționale și naționale, cât și donatori și beneficiari bilaterali. De-a lungul anilor, cadrul a avut un rol esențial în pregătirea și finanțarea unor proiecte importante de infrastructură în Balcanii de Vest în domeniul conectivității și al mediului și în sectorul social. UE a furnizat fonduri de preaderare în valoare de 925 de milioane EUR, care au mobilizat până în prezent 5,4 miliarde EUR sub formă de împrumuturi semnate, precum și investiții estimate de peste 18 miliarde EUR. În conformitate cu Strategia pentru Balcanii de Vest, Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest va fi consolidat în continuare din punct de vedere strategic și financiar.

III. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Procesul de aderare la UE se bazează în continuare pe criterii consacrate, pe o **condiționalitate echitabilă și riguroasă** și pe principiul **meritelor proprii**. Aderarea la UE necesită punerea în aplicare a unor reforme complexe într-un context dificil, obiectiv care nu poate fi realizat decât pe termen lung.

Pe baza analizei de mai sus și a evaluărilor privind fiecare țară prezentate în rezumatele din anexă, Comisia formulează următoarele concluzii și recomandări:

I

1. O politică de extindere credibilă constituie o **investiție geostrategică în pace, stabilitate, securitate și creștere economică** la nivelul întregii Europe. Aceasta face parte, de asemenea, din strategia mai largă de consolidare a Uniunii până în 2025. UE și partenerii săi care aspiră la statutul de membru beneficiază de oportunități comune, dar se confruntă și cu provocări comune, cum ar fi migrația, criminalitatea organizată și terorismul. Pregătirea țărilor în cauză pentru îndeplinirea tuturor cerințelor de aderare continuă să fie una dintre **prioritățile politice cheie ale UE**.

---

⁶ Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument de asistență pentru preaderare (IPA III), [COM\(2018\) 465 final](#)

2. **Turcia** rămâne un partener-cheie pentru Uniunea Europeană în mai multe domenii de interes comun. Strategia Comisiei privind Balcanii de Vest din februarie 2018 a dat un nou impuls în întreaga regiune și a sporit implicarea UE și a statelor sale membre, însă nu toate țările în cauză valorifică această oportunitate istorică în aceeași măsură. **Albania** și **Macedonia de Nord** au profitat de această oportunitate și au obținut rezultate în ceea ce privește reformele, în special în domeniile stabilite în unanimitate în Concluziile Consiliului din iunie 2018. **Muntelegru** și **Serbia** trebuie să acționeze în continuare cu mai multă hotărâre și să își intensifice eforturile în domeniile esențiale. **Bosnia și Herțegovina** se confruntă cu numeroase provocări structurale. Avizul Comisiei privind cererea de aderare la UE a acestei țări prevede o foaie de parcurs cuprinzătoare pentru reforme, care dă un nou impuls acestei țări în procesul său de integrare în UE. **Kosovo** ar trebui să pună din nou accentul politic pe realizarea de progrese pe calea sa europeană.
3. Pentru ca procesul să avanseze, este necesar ca țările candidate să acorde întâietate obținerii mai rapide de **rezultate reale și durabile privind aspectele esențiale** reflectate în principiul „abordării cu prioritate a elementelor fundamentale”: statul de drept, reforma justiției, lupta împotriva corupției și a criminalității organizate, securitatea, drepturile fundamentale, funcționarea instituțiilor democratice și reforma administrației publice, precum și dezvoltarea economică și competitivitatea. De asemenea, se impune de urgență ca Balcanii de Vest să facă progrese în ceea ce privește reconcilierea, relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională, urmând exemplul acordului istoric dintre Macedonia de Nord și Grecia.
4. UE sprijină de mult timp perspectiva europeană a întregii regiuni a Balcanilor de Vest, așa cum s-a reafirmat anul trecut. Astfel cum s-a menționat în Strategia Comisiei privind Balcanii de Vest, niciuna dintre aceste țări nu îndeplinește în prezent criteriile de aderare. Pentru îndeplinirea acestora, este nevoie de ani de eforturi intense și de rezultate. De asemenea, însăși Uniunea trebuie să fie mai puternică și mai solidă înainte de a se putea extinde⁷. Cu toate acestea, o **perspectivă fermă și credibilă** pentru toate țările rămâne esențială pentru a impulsiona această transformare, pentru a încuraja reconcilierea, pentru a exporta stabilitatea în regiune și pentru a promova valorile, normele și standardele UE. Este necesar ca UE să își respecte angajamentele și să răspundă în mod clar și pozitiv la rezultatele obținute de aceste țări în ceea ce privește condițiile pe care le-a stabilit. Aceasta este o investiție strategică nu numai în viitorul regiunii, ci, înainte de toate, în propriul interes politic și economic al UE.
5. UE rămâne principalul factor determinant extern în materie de creștere economică și locuri de muncă în Balcanii de Vest. Respectarea deplină, de către orice activitate economică străină, a valorilor, normelor și standardelor UE este esențială pentru succesul regiunii, în special în domenii cum ar fi statul de drept, concurența, achizițiile publice, mediul, energia și infrastructura. **Intensificarea activității Chinei în materie de afaceri și de investiții** în regiune poate oferi, în principiu, oportunități, însă aceste investiții neglijează foarte des viabilitatea socioeconomică și financiară. Acest lucru subliniază cât este de important ca țările partenere să pună în aplicare pe deplin spiritul și dispozițiile specifice ale acordurilor de stabilizare și de asociere cu UE în domeniile menționate mai sus și să acorde prioritate reformelor relevante în procesul de aderare.

---

⁷ Din acest motiv, în conformitate cu Foaia de parcurs pentru o Uniune mai unită, mai puternică și mai democratică, Comisia a prezentat o serie de inițiative care vizează îmbunătățirea cadrului democratic, instituțional și de politici al Uniunii în perspectiva anului 2025, pe baza tratatelor în vigoare.

II

6. **Turcia** rămâne un partener-cheie pentru Uniunea Europeană în domeniul de interes comun, printre care se numără migrația, combaterea terorismului, energia, transporturile și schimburile comerciale. Concluziile Consiliului Afaceri Generale din iunie 2018 au subliniat faptul că, în condițiile dominante actuale, negocierile de aderare se află efectiv într-un moment de impas și nu mai poate fi luată în considerare deschiderea sau închiderea altor capitole. Datele pe care s-a bazat această evaluare rămân de actualitate. Angajamentul repetat al Guvernului turc în favoarea obiectivului de aderare la UE nu a fost însoțit de măsuri și reforme corespunzătoare și nu s-au luat măsuri de remediere a aspectelor care au cauzat îngrijorarea puternică a UE în ceea ce privește evoluțiile negative continue în domeniile statului de drept, drepturilor fundamentale și sistemului judiciar.

După ridicarea stării de urgență în iulie 2018, Turcia a introdus numeroase elemente mai represive în legislația în vigoare. Noul sistem prezidențial a eliminat multe dintre elementele sistemului de control și echilibru care existau anterior. Acest lucru a condus la politizarea sporită a administrației publice și a sistemului judiciar.

La alegerile prezidențiale și parlamentare din iunie 2018 și la alegerile locale din martie 2019 s-au înregistrat rate ridicate de prezență la urne. Votanții au avut o posibilitate de alegere reală, în pofida faptului că, în mod evident, candidații nu au concurat în condiții de egalitate și echitate. Partidul aflat la putere a beneficiat de un avantaj semnificativ, inclusiv prin intermediul unei acoperiri excesive de către mass-media publică și privată progubernamentală. După alegerile locale, Consiliul Electoral Suprem a declarat patru primari aleși și membri ai consiliilor locale ca fiind neeligibili pentru preluarea mandatului în sud-estul Turciei, deși candidaturile lor fuseseră validate înainte de alegeri. De asemenea, Consiliul Electoral Suprem a anulat alegerile locale din Istanbul, reprogramându-le pentru data de 23 iunie. Deciziile Consiliului Electoral Suprem de reluare a alegerilor din Istanbul, precum și de a acorda, în localități din sud-estul țării, mandate de primar unor candidați clasați pe locul al doilea reprezintă motive de îngrijorare profundă în ceea ce privește respectarea legalității și a integrității procesului electoral și independența instituției față de presiunea politică. Aceste decizii contravin însuși fundamentului unui proces electoral democratic, și anume acela de a asigura faptul că are întâietate voința poporului.

S-a înregistrat un regres grav în domeniile libertății de exprimare, de întrunire și de asociere. Turcia trebuie să îmbunătățească protecția efectivă a drepturilor fundamentale și să adopte și să pună în aplicare o reformă cuprinzătoare și credibilă a sistemului judiciar, care să restabilească independența acestuia.

De asemenea, s-a înregistrat în continuare un regres puternic al economiei Turciei, ceea ce a generat îngrijorări mai profunde cu privire la funcționarea economiei de piață a acestei țări. Confruntate cu presiuni puternice asupra monedei naționale, autoritățile turce au luat o serie de măsuri de politică ce au influențat în mod negativ funcționarea piețelor. S-au luat măsuri pozitive pentru a îmbunătăți mediul de afaceri, însă, cu toate acestea, îngrijorările cu privire la statul de drept i-au descurajat în continuare pe investitori.

Declarația UE-Turcia din martie 2016 continuă să dea rezultate, ambele părți fiind angajate în punerea sa în aplicare. Tendința de scădere a numărului de treceri neregulate ale frontierei din Turcia către UE după intrarea în vigoare a declarației a fost susținută de eforturile intensificate depuse de Turcia. Această țară a continuat să

depună eforturi susținute pentru a oferi ajutor umanitar masiv și sprijin unui număr de peste 3,6 milioane de refugiați din Siria și unui număr de aproximativ 370 000 de refugiați din alte țări. Turcia și UE au dezvoltat în continuare cooperarea fructuoasă din cadrul Instrumentului pentru refugiații din Turcia. Până în mai 2019, datorită celor 6 miliarde EUR mobilizate de UE, au fost lansate peste 80 de proiecte.

Turcia a salutat eforturile reînnoite ale ONU de a consulta părțile interesate cu privire la o eventuală reluare a negocierilor referitoare la Cipru. Este important să se mențină progresele înregistrate până în prezent în cadrul convorbirilor purtate sub egida ONU în vederea ajungerii la o soluție în Cipru și să se continue pregătirile pentru o soluție cuprinzătoare, echitabilă și viabilă, inclusiv în ceea ce privește aspectele sale externe. Implicarea continuă și contribuția Turciei la aceste negocieri vor fi foarte importante.

În regiune au sporit tensiunile în ceea ce privește perspectivele de explorare a hidrocarburilor în largul coastei Ciprului, din cauza acțiunilor și a declarațiilor Turciei care contestă dreptul Republicii Cipru de a exploata resursele de hidrocarburi în zona sa economică exclusivă. În mai 2019, Turcia a trimis o platformă de foraj, însoțită de nave militare, către zona economică exclusivă a Republicii Cipru, ceea ce a intensificat și mai mult tensiunile. Comisia reamintește Declarația Consiliului European din martie 2018 în care s-a condamnat cu fermitate continuarea acțiunilor ilegale ale Turciei în Mediterana de Est și în Marea Egee. De asemenea, în această declarație s-a reamintit obligația Turciei de a respecta dreptul internațional și relațiile de bună vecinătate, iar Turcia a fost invitată să respecte drepturile suverane ale Ciprului de a explora și de a exploata resursele sale naturale, în conformitate cu dreptul UE și cu dreptul internațional. În martie 2019, UE a invitat Turcia să se abțină de la orice astfel de acte ilegale, la care ar răspunde în mod adecvat și în deplină solidaritate cu Cipru.

Este urgent ca Turcia să își îndeplinească obligația de a asigura punerea în aplicare deplină și nediscriminatorie a Protocolului adițional la Acordul de asociere UE-Turcia și să elimine toate obstacolele din calea liberei circulații a mărfurilor, inclusiv restricțiile privind legăturile directe de transport cu Cipru. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește normalizarea relațiilor bilaterale cu Republica Cipru.

Cooperarea operațională în materie de migrație cu Grecia a continuat. Cu toate acestea, tensiunile din Marea Egee și din Mediterana de Est au afectat stabilitatea și securitatea regională. S-au înregistrat încălcări repetate și tot mai ample de către Turcia ale apelor teritoriale și ale spațiilor aeriene ale Greciei și ale Ciprului. S-au îmbunătățit relațiile bilaterale cu mai multe state membre ale UE, în special cu Austria, Germania și Țările de Jos.

7. În 2018, **Muntelegru** a deschis două noi capitole de negociere, numărul total de capitole deschise ajungând astfel la 32, dintre care trei sunt închise provizoriu. Prioritatea globală, care constituie totodată următoarea etapă, este îndeplinirea criteriilor de referință intermediare privind statul de drept, stabilite în capitolele 23 și 24. După mai bine de cinci ani de eforturi depuse în această privință, Muntenegru a avansat mult în ceea ce privește reformarea cadrului său juridic și instituțional relevant, obținând o primă serie de rezultate în majoritatea domeniilor. După îndeplinirea criteriilor de referință intermediare, stabilirea criteriilor de referință pentru închidere va oferi UE oportunitatea de a defini în mod clar cerințele privind statul de drept pe care Muntenegru va trebui să le îndeplinească înainte de închiderea capitolelor relevante. Muntenegru va putea însă să ajungă în această nouă etapă a procesului de aderare doar după ce va remedia deficiențele existente în special în domeniile fundamentale ale libertății mass-mediei, precum și ale combaterii corupției și a traficului de persoane. Progresele realizate în ceea ce privește capitolele

referitoare la statul de drept vor continua să determine ritmul general al negocierilor de aderare.

Scena politică a Muntenegrului rămâne polarizată, iar opoziția și-a continuat, în mare măsură, boicotul parlamentar pe care l-a pus în aplicare începând de la ultimele alegeri din toamna anului 2016. Acuzațiile de corupție și de finanțare ilegală a partidelor politice de la începutul anului 2019 au declanșat proteste pașnice din partea cetățenilor. Reluarea dezbaterii politice în cadrul Parlamentului este responsabilitatea tuturor partidelor. Se așteaptă în continuare ca, prin intermediul dialogului dintre partide, comisia parlamentară temporară însărcinată să continue reforma legislației electorale și a altor acte legislative să obțină rezultate. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare în ceea ce privește planificarea politicilor, recrutarea bazată pe merit și raționalizarea organizării administrației de stat, în timp ce depolitizarea serviciului public rămâne o provocare aparte, inclusiv la nivel local. Muntenegru și-a consolidat cadrul juridic privind migrația și azilul. Economia acestei țări a continuat să crească într-un ritm susținut. Cu toate acestea, nivelul datoriei publice a atins un nou record. Dezvoltarea sectorului privat a rămas limitată de deficiențele mediului de afaceri și ale sistemului judiciar, precum și de un nivel ridicat al activităților informale, reflectând slaba capacitate de punere în aplicare a principalelor instituții de stat responsabile cu asigurarea respectării statului de drept și a concurenței pe piață.

8. În perioada de raportare, **Serbia** a deschis negocieri cu privire la patru capitole, numărul total de capitole deschise ajungând astfel la 16, dintre care două sunt închise provizoriu. Progresele realizate în ceea ce privește statul de drept și normalizarea relațiilor cu Kosovo sunt esențiale și vor continua să determine ritmul general al negocierilor de aderare. Serbia trebuie să accelereze în mod semnificativ ritmul reformelor din domeniul statului de drept, în special în ceea ce privește independența sistemului judiciar, lupta împotriva corupției, libertatea mass-mediei, gestionarea internă a crimelor de război și combaterea criminalității organizate, dacă dorește să mențină echilibrul global al negocierilor sale de aderare la UE.

Scena politică a Serbiei este tot mai mult marcată de polarizare și de reducerea spațiului pentru opiniile politice divergente. Este imperios necesar să se creeze mai mult spațiu pentru o dezbaterie autentică între partide, în vederea ajungerii la un larg consens proeuropean, care este esențial pentru progresul țării pe drumul său către UE. Mai multe partide de opoziție au început să boicoteze Parlamentul în martie 2019. Practicile parlamentare ale coaliției de guvernare au condus la o deteriorare a controlului și a dezbaterii legislative și au subminat supravegherea executivului de către Parlament. În decembrie 2018, la Belgrad s-au declanșat proteste antiguvernamentale săptămânale, ca răspuns la un atac la adresa liderului unui partid de opoziție. Cu toate că, în general, nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește libertatea de exprimare, s-a elaborat, într-un mod transparent și favorabil incluziunii, o nouă strategie privind mass-media. Această strategie trebuie acum să fie adoptată și pusă în aplicare în regim de urgență, date fiind provocările însemnate din acest domeniu. S-au realizat unele progrese în sectorul furnizării de servicii către cetățeni, însă trebuie să se depună eforturi pentru a profesionaliza și a depolitiza administrația publică. Este esențial ca Serbia să aibă capacitatea de a atrage și de a păstra personal calificat în cadrul administrației care se ocupă de aspecte legate de UE. Procesul în curs de reformă constituțională, bazat pe proiectul susținut de guvern din octombrie 2018, vizează în special consolidarea garanțiilor menite să asigure independența sistemului judiciar în conformitate cu standardele europene. Reformele economice au continuat să dea rezultate, în special în ceea ce privește stabilizarea macroeconomică. Presiunile exercitate asupra prețurilor au rămas la un nivel scăzut, iar performanța pieței forței de muncă s-a îmbunătățit. Cu toate

acestea, reformele structurale majore ale administrației publice, ale autorității fiscale și ale întreprinderilor deținute de stat au avansat într-un ritm lent. Sectorul privat este afectat în continuare de deficiențele în materie de stat de drept și asigurare a respectării unei concurențe loiale. Serbia a continuat să contribuie în mod semnificativ la gestionarea fluxurilor de migrație mixtă către UE.

În ceea ce privește dialogul cu Pristina facilitat de UE, Serbia și-a menținut, în linii mari, angajamentul, în pofida introducerii de către Kosovo a tarifelor vamale. Serbia trebuie să depună în continuare eforturi substanțiale și să contribuie, în special în cadrul relațiilor sale internaționale, la instituirea unui mediu propice pentru încheierea unui acord cuprinzător cu caracter juridic obligatoriu cu Kosovo. Un astfel de acord este urgent și esențial, astfel încât Serbia și Kosovo să poată avansa fiecare pe calea sa europeană.

9. **Macedonia de Nord** a făcut pași importanți către obiectivul său strategic de integrare în UE și în NATO. Această țară și-a demonstrat hotărârea de a înregistra progrese în ceea ce privește îndeplinirea programului european de reforme și a obținut rezultate concrete și constante, în special în ceea ce privește condițiile identificate în Concluziile Consiliului din iunie 2018 pentru deschiderea negocierilor de aderare. În cursul perioadei de raportare, voința politică de a realiza progrese a fost demonstrată în mod constant de guvern și, treptat, și de opoziție și, în pofida provocărilor politice, a avut loc o schimbare pozitivă a mentalității. Asigurarea durabilității acestor reforme structurale este un proces pe termen lung și necesită o implicare continuă. Modificările legislative relevante din aceste domenii au fost efectuate, în cea mai mare parte, într-un mod favorabil incluziunii și transparent, implicând opoziția, societatea civilă și partenerii internaționali. S-au obținut primele rezultate concrete în ceea ce privește consolidarea independenței sistemului judiciar, precum și bilanțul în materie de anchete, urmăriri în justiție și condamnări definitive în cauzele de corupție și criminalitate organizată, inclusiv la nivel înalt. Aceste eforturi trebuie să continue fără încetare și într-un mod transparent, pentru a se asigura faptul că puterea judecătorească își desfășoară activitatea cu profesionalism și imparțialitate. Comisia de Stat pentru Prevenirea Corupției a luat măsuri importante pentru a combate corupția în mod proactiv, cu participarea unor funcționari de rang înalt din întregul spectru politic. În cooperare cu NATO și cu partenerii strategici, s-au instituit garanții în domeniul serviciilor de informații și de securitate, pentru a preveni repetarea problemelor grave din trecut. S-au depus eforturi pentru a îmbunătăți profesionalizarea administrației publice, iar Comisia de Stat pentru Prevenirea Corupției a luat măsuri în cazuri privind presupuse numiri politizate. În general, s-a restabilit sistemul de control și echilibru, consolidându-se astfel democrația și statul de drept din această țară. Alegerile prezidențiale din 21 aprilie și 5 mai 2019 s-au desfășurat într-un mod calm, pașnic și transparent. Acordul istoric încheiat cu Grecia a pus capăt unui diferend de lungă durată și este un exemplu de reconciliere pentru regiune și pentru întreaga Europă. Comisia așteaptă cu interes continuarea punerii în aplicare a Tratatului de prietenie cu Bulgaria. După ani de stagnare, în 2018 s-a înregistrat o creștere economică de 2,7 %, iar șomajul a continuat să scadă, rămânând însă la un nivel ridicat. Guvernul a adoptat reforme privind impozitul pe venit și pensiile și a luat noi măsuri pentru a îmbunătăți gestionarea finanțelor publice și a spori transparența. Cu toate acestea, lipsa de personal calificat, provocările structurale din mediul de afaceri și deficitul de investiții în infrastructură afectează competitivitatea și integrarea întreprinderilor naționale în lanțurile valorice globale.

Având în vedere progresele semnificative realizate și faptul că au fost îndeplinite condițiile stabilite în unanimitate de Consiliu în iunie 2018, Comisia recomandă Consiliului să deschidă acum negocierile de aderare cu Macedonia de Nord. Pentru a

sprijini menținerea dinamicii reformelor, Comisia ar urma să aplice acestei țări o abordare consolidată în ceea ce privește capitolele de negociere referitoare la sistemul judiciar, drepturile fundamentale, justiție, libertate și securitate.

10. **Albania** a continuat să înregistreze progrese satisfăcătoare și a făcut dovada hotărârii sale constante de a face noi pași în direcția îndeplinirii programului european. Albania a obținut rezultate concrete și consecvente, în special în ceea ce privește condițiile prevăzute în Concluziile Consiliului din iunie 2018 pentru deschiderea negocierilor de aderare, într-o atmosferă politică permanent polarizată. Partidele de opoziție, dintre care majoritatea au renunțat la mandatele lor parlamentare în februarie 2019, ar trebui să participe din nou în mod constructiv la activitatea instituțiilor democratice și să se implice în vederea ajungerii la un larg consens european. Punerea în aplicare a reformei justiției a continuat în mod constant, ceea ce a permis realizarea unor progrese satisfăcătoare în ansamblu și punerea bazelor pentru întărirea substanțială a sectorului și consolidarea independenței, a imparțialității, a profesionalismului și a răspunderii. S-au obținut rezultate concrete în ceea ce privește reevaluarea tuturor judecătorilor și procurorilor (proces de verificare). De asemenea, a continuat restructurarea instituțională a sistemului judiciar. S-au instituit noi organisme menite să asigure autogovernarea independentă a sistemului judiciar, ceea ce a condus la înființarea ulterioară a unor instituții judiciare și de anchetă specializate pentru a combate criminalitatea organizată și corupția. S-au depus în continuare eforturi susținute în materie de combatere a corupției și a criminalității organizate, inclusiv de combatere a traficului și a cultivării de droguri, ceea ce a contribuit la obținerea unor rezultate solide în ceea ce privește anchetele proactive, urmărirea în justiție și condamnările. În ultimii ani, Albania a făcut în mod constant dovada angajamentului său ferm de a combate producția și traficul de canabis. De asemenea, s-a intensificat cooperarea polițienească internațională, în special cu statele membre ale UE, ceea ce a permis efectuarea cu succes a mai multor operațiuni de amploare de asigurare a respectării legii și arestarea și urmărirea în justiție a liderilor unor rețele de crimă organizată. Obținerea unor rezultate solide în materie de anchete proactive, de urmăriri în justiție și de condamnări în lupta împotriva corupției la toate nivelurile, precum și în materie de luptă împotriva criminalității organizate rămâne o provocare pe termen lung, care necesită în continuare eforturi suplimentare consolidate și consecvente din partea Albaniei, inclusiv cooperarea operațională cu statele membre ale UE.

De asemenea, a continuat reforma administrației publice, obiectivele generale fiind îmbunătățirea profesionalismului și a transparenței procedurilor de recrutare a funcționarilor publici, precum și întărirea procesului de elaborare a politicilor prin consolidarea structurilor de coordonare din sectorul public și instituirea cadrului de reglementare pentru evaluarea impactului. S-au pus în aplicare în continuare măsuri de consolidare a protecției efective a drepturilor omului, inclusiv ale persoanelor aparținând minorităților și ale romilor, precum și politici de combatere a discriminării. Creșterea economică a continuat să se intensifice, ajungând de la 3,8 % în 2017 la 4,2 % în 2018, iar șomajul și deficitul bugetar au scăzut, deși au rămas ridicate. Lipsa know-how-ului în materie de producție, nivelurile scăzute de educație și transferuri de tehnologie afectează competitivitatea și integrarea Albaniei în lanțurile valorice internaționale.

Având în vedere progresele semnificative realizate și faptul că au fost îndeplinite condițiile stabilite în unanimitate de Consiliu în iunie 2018, Comisia recomandă Consiliului să deschidă acum negocierile de aderare cu Albania. Pentru a sprijini menținerea dinamicii reformelor, Comisia ar urma să aplice acestei țări o abordare consolidată în ceea ce privește capitolele de negociere referitoare la sistemul judiciar, drepturile fundamentale, justiție, libertate și securitate. Albania trebuie să continue să

obțină rezultate solide în materie de luptă împotriva corupției la toate nivelurile și a criminalității organizate. De asemenea, pentru a susține și a consolida progresele înregistrate de această țară, este necesar un consens național mai puternic cu privire la prioritatea absolută a integrării în UE, depășirea polarizării actuale și demonstrarea unei voințe politice care să prevaleze asupra divergențelor dintre partide.

11. În **Kosovo**, situația politică generală s-a dovedit a fi dificilă. Progresele înregistrate în ceea ce privește anumite reforme esențiale legate de UE au fost umbrite de decizia Guvernului de a impune un tarif de 100 % pentru importurile din Serbia și Bosnia și Herțegovina, cu încălcarea CEFTA și contrar spiritului Acordului de stabilizare și de asociere. Kosovo ar trebui să revoce de urgență această măsură și să se concentreze asupra punerii în aplicare a Acordului de stabilizare și de asociere, care necesită un consens solid între partide. Kosovo ar trebui să pună în aplicare în mod eficace legislația adoptată recent în domeniul supremației legii și al administrației publice și să finalizeze punerea în aplicare a programului european de reforme. Sunt necesare eforturi importante pentru a preveni imixtiunea politică în recrutarea înalților funcționari publici și eforturi mai concertate pentru a combate corupția și criminalitatea organizată. Numirile în poziții oficiale ale unor persoane condamnate pentru crime de război sau corupție/crimă organizată sunt în contradicție cu valorile europene. Nivelurile ridicate de corupție și criminalitate organizată trebuie combătute cu fermitate, inclusiv în nordul Kosovo. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește economia, cu o creștere susținută și unele îmbunătățiri ale mediului de afaceri. Cu toate acestea, ar trebui să se adopte măsuri menite să sporească nivelurile de activitate și de ocupare a forței de muncă, să asigure faptul că bugetul respectă normele bugetare existente și să combată economia informală.

În iulie 2018, Comisia a confirmat că Kosovo a îndeplinit toate criteriile de referință pentru liberalizarea vizelor aprobate de Consiliu. În martie 2019, Parlamentul European a sprijinit, în primă lectură, propunerea Comisiei de liberalizare a vizelor. Propunerea de liberalizare a vizelor este în curs de adoptare de către Consiliu și ar trebui tratată în regim de urgență. Kosovo ar trebui să își continue eforturile de a respecta toate criteriile, în special în domeniul supremației legii și al migrației.

În linii mari, Kosovo și-a menținut angajamentul în ceea ce privește dialogul cu Belgradul facilitat de UE. Kosovo trebuie să depună în continuare eforturi substanțiale și să contribuie la instituirea unui mediu propice pentru încheierea unui acord cuprinzător cu caracter juridic obligatoriu cu Serbia. Un astfel de acord este urgent și esențial, astfel încât Serbia și Kosovo să poată avansa fiecare pe calea sa europeană. Guvernul din Kosovo trebuie să revoce tarifele la importurile din Serbia și Bosnia și Herțegovina.

IV. ANEXE

- 1. Concluziile și recomandările Avizului Comisiei privind cererea Bosniei și Herțegovinei de aderare la Uniunea Europeană**
- 2. Rezumate ale constatărilor rapoartelor de țară**
- 3. Punerea în aplicare a strategiei pentru Balcanii de Vest și a Agendei priorităților de la Sofia: o mai mare implicare a UE**
- 4. Anexă cu date statistice**

ANEXA 1 – Concluziile și recomandările Avizului Comisiei privind cererea Bosniei și Herțegovinei de aderare la Uniunea Europeană

Bosnia și Herțegovina nu îndeplinește deocamdată în mod suficient criteriile legate de stabilitatea instituțiilor menite să garanteze democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților, stabilite de Consiliul European de la Copenhaga în 1993. În acest sens, Bosnia și Herțegovina trebuie să depună eforturi importante pentru a îndeplini în mod suficient criteriile menționate anterior, consolidându-și instituțiile, astfel încât să se garanteze democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților. Bosnia și Herțegovina trebuie să își alinieze cadrul constituțional la standardele europene și să asigure funcționalitatea instituțiilor sale, pentru a putea să își asume obligațiile care decurg din statutul de stat membru al UE. O structură statală descentralizată este compatibilă cu statutul de stat membru al UE, însă Bosnia și Herțegovina va trebui să își reformeze instituțiile pentru a putea participa în mod eficace la procesul decizional al UE și pentru a pune în aplicare și a asigura respectarea deplină a acquis-ului.

Bosnia și Herțegovina trebuie să își îmbunătățească cadrul electoral și modul de funcționare a sistemului judiciar. De asemenea, ar trebui să consolideze activitatea de prevenire și combatere a corupției și a criminalității organizate, inclusiv a spălării banilor și terorismului, precum și să asigure funcționarea eficace a sistemelor sale de gestionare a frontierelor, de migrație și de azil. Bosnia și Herțegovina trebuie să își intensifice eforturile de protejare a drepturilor fundamentale ale tuturor cetățenilor, inclusiv prin asigurarea unui mediu favorabil pentru societatea civilă și pentru reconciliere, precum și prin protejarea și incluziunea grupurilor vulnerabile. De asemenea, trebuie să finalizeze etapele esențiale ale reformei administrației publice.

În ceea ce privește criteriile economice, Bosnia și Herțegovina a atins un anumit grad de stabilitate macroeconomică. Cu toate acestea, pentru a deveni o economie de piață funcțională, care este unul dintre criteriile stabilite de Consiliul European de la Copenhaga în 1993, Bosnia și Herțegovina trebuie să acorde o atenție deosebită accelerării procedurilor sale decizionale și îmbunătățirii mediului de afaceri, precum și a eficienței și transparenței sectorului public, în special a întreprinderilor publice. Bosnia și Herțegovina ar trebui să abordeze obstacolele din calea funcționării adecvate a mecanismelor de piață, cum ar fi statul de drept deficitar, birocrăția importantă, corupția, procedurile administrative îndelungate și excesiv de complexe și gradul ridicat de fragmentare a pieței interne a țării. Pentru a putea să facă față pe termen mediu presiunii concurențiale și forțelor pieței din Uniune, Bosnia și Herțegovina trebuie să acorde o atenție specială calității scăzute a educației și corelării insuficiente dintre sectorul educației și nevoile pieței forței de muncă, calității capitalului fizic, cum ar fi dezvoltarea insuficientă a infrastructurii de transport și a infrastructurii energetice, și ajustării lente a structurii economice a țării.

Bosnia și Herțegovina trebuie să obțină rezultate mai bune în ceea ce privește punerea în aplicare a obligațiilor care îi revin în temeiul Acordului de stabilizare și de asociere, în special în ceea ce privește stabilirea dimensiunii parlamentare a acordului și adoptarea unui plan național în vederea adoptării acquis-ului UE.

În ceea ce privește nivelul de pregătire pentru a-și asuma obligațiile care decurg din statutul de membru al UE, Bosnia și Herțegovina este, în general, într-un stadiu incipient și trebuie să își intensifice în mod semnificativ procesul de aliniere la acquis-ul UE și de punere în aplicare și de asigurare a respectării legislației aferente. Bosnia și Herțegovina ar trebui să acorde o atenție deosebită următoarelor domenii: libera circulație a mărfurilor, dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii, societatea informațională și mass-media, agricultura și

dezvoltarea rurală, pescuitul, politica în domeniul transporturilor, energia, politica economică și monetară, statistica, politica socială și ocuparea forței de muncă, politica privind întreprinderile și industria, politica regională și coordonarea instrumentelor structurale, educația și cultura, protecția consumatorilor și a sănătății, precum și controlul financiar.

Aderarea Bosniei și Herțegovinei ar urma să aibă un impact limitat asupra politicilor Uniunii Europene și nu ar urma să afecteze capacitatea Uniunii de a-și menține și aprofunda nivelul de dezvoltare. În același timp, problemele de funcționare identificate în Bosnia și Herțegovina, în special în ceea ce privește procesul decizional intern, precum și incertitudinea și suprapunerile între diferitele niveluri de guvernare ale țării într-o serie de competențe ar putea afecta procesul decizional la nivelul UE, în special în aspectele care necesită unanimitatea statelor membre ale UE. Prin urmare, Bosnia și Herțegovina ar trebui să se angajeze să abordeze problemele de funcționare, pentru a se conforma cerințelor care decurg din statutul de membru al UE și pentru a-și asuma obligațiile aferente.

Comisia consideră că negocierile de aderare la Uniunea Europeană ar trebui deschise cu Bosnia și Herțegovina atunci când această țară va atinge nivelul de conformitate necesar în ceea ce privește criteriile de aderare și, în special, criteriile politice de la Copenhaga, care impun obligația unor instituții stabile care garantează, în special, democrația și statul de drept. Bosnia și Herțegovina va trebui să își îmbunătățească radical cadrul legislativ și instituțional pentru a se asigura că îndeplinește prioritățile-cheie prezentate în cele ce urmează.

Democrație/funcționare

1. Asigurarea faptului că alegerile se desfășoară în conformitate cu standardele europene prin punerea în aplicare a recomandărilor OSCE/ODIHR și a recomandărilor relevante ale Comisiei de la Veneția, garantând transparența finanțării partidelor politice și organizând alegeri municipale în Mostar.
2. Obținerea de rezultate în funcționarea la toate nivelurile a mecanismului de coordonare privind chestiunile legate de UE, inclusiv prin elaborarea și adoptarea unui program național pentru adoptarea acquis-ului UE.
3. Asigurarea funcționării adecvate a Comisiei parlamentare de stabilizare și de asociere.
4. Îmbunătățirea radicală a cadrului instituțional, inclusiv la nivel constituțional, astfel încât:
  - a) să se asigure securitatea juridică în ceea ce privește repartizarea competențelor între diferitele niveluri de guvernare;
  - b) să se introducă o clauză de substituție în baza căreia, în momentul aderării, statul să poată să exercite temporar competențele altor niveluri de guvernare, pentru a se preveni și remedia cazurile de încălcare a dreptului UE;
  - c) să se garanteze independența sistemului judiciar, inclusiv a instituției sale de autoreglementare (Consiliul Superior al Judecătorilor și Procurorilor);
  - d) să se reformeze Curtea Constituțională, inclusiv prin abordarea chestiunii judecătorilor internaționali, și să se asigure executarea hotărârilor sale;
  - e) să se garanteze securitatea juridică, inclusiv prin instituirea unui organ judiciar care să aibă sarcina de a asigura interpretarea coerentă a dreptului pe întreg teritoriul Bosniei și Herțegovinei;
  - f) să se asigure egalitatea și nediscriminarea cetățenilor, în special prin abordarea jurisprudenței CEDO în cauza *Sejdić-Finci*;
  - g) să se asigure că toate organele administrative care au sarcina de a pune în aplicare acquis-ul funcționează numai în baza unor criterii de profesionalism și să elimine drepturile de veto din procesul lor decizional, în conformitate cu acquis-ul.
5. Luarea unor măsuri concrete de promovare a unui mediu care să favorizeze

reconcilierea, pentru a depăși problemele moștenite în urma războiului.

Statul de drept

6. Îmbunătățirea modului de funcționare a sistemului judiciar, adoptând noi acte legislative privind Consiliul Superior al Judecătorilor și Procurorilor și instanțele judecătorești ale Bosniei și Herțegovinei, în conformitate cu standardele europene.
7. Consolidarea eforturilor de prevenire și combatere a corupției și a criminalității organizate, inclusiv a spălării banilor și a terorismului, în special prin:
  - a) adoptarea și punerea în aplicare a legislației privind conflictele de interese și protecția avertizorilor;
  - b) asigurarea funcționării și a coordonării eficiente a organismelor de combatere a corupției;
  - c) alinierea legislației și consolidarea capacităților în materie de achiziții publice;
  - d) asigurarea unei cooperări eficiente între organele de aplicare a legii și parchete;
  - e) demonstrarea înregistrării de progrese în obținerea de rezultate în materie de anchete proactive, confirmări ale punerii în mișcare a acțiunilor penale, urmăriri penale și condamnări definitive în cazurile de criminalitate organizată și corupție, inclusiv la nivel înalt;
  - f) depolitizarea și restructurarea întreprinderilor publice și asigurarea transparenței proceselor de privatizare.
8. Asigurarea coordonării eficiente la toate nivelurile a gestionării frontierelor și a capacității de gestionare a migrației, precum și asigurarea funcționării sistemului de azil.

Drepturile fundamentale

9. Consolidarea protecției drepturilor tuturor cetățenilor, în special prin asigurarea punerii în aplicare a legislației privind nediscriminarea și egalitatea de gen.
10. Asigurarea dreptului la viață și interzicerea torturii, în special prin: (a) eliminarea referinței la pedeapsa cu moartea din Constituția entității *Republika Srpska* și (b) desemnarea unui mecanism național de prevenire a torturii și a relelor tratamente.
11. Asigurarea unui mediu favorabil pentru societatea civilă, în special prin susținerea standardelor europene privind libertatea de asociere și libertatea de întrunire.
12. Garantarea libertății de exprimare și a mass-mediei, precum și a protecției jurnaliștilor, în special: (a) prin asigurarea luării unor măsuri judiciare adecvate ca urmare a cazurilor de amenințări și de violențe împotriva jurnaliștilor și a lucrătorilor din mass-media și (b) prin asigurarea viabilității financiare a sistemului public de radiodifuziune.
13. Îmbunătățirea protecției și a incluziunii grupurilor vulnerabile, în special a persoanelor cu handicap, a copiilor, a persoanelor LGBTI, a membrilor comunității rome, a deținuților, a migrantilor și a solicitanților de azil, precum și a persoanelor strămutate și a refugiaților, în conformitate cu obiectivul de închidere a anexei VII la Acordul de pace de la Dayton.

Reforma administrației publice

14. Finalizarea etapelor esențiale ale reformei administrației publice în vederea îmbunătățirii funcționării generale a administrației publice, prin garantarea profesionalismului și a depolitizării funcției publice și printr-o abordare coordonată la nivel național în ceea ce privește elaborarea politicilor.

Comisia încurajează Bosnia și Herțegovina, la toate nivelurile de guvernare, să convină

asupra măsurilor de reformă socioeconomică și să le pună în aplicare, în conformitate cu orientările de politică ale programului de reformă economică.

De asemenea, Comisia încurajează Bosnia și Herțegovina să continue cooperarea la nivel regional și consolidarea relațiilor bilaterale cu țările învecinate, inclusiv prin încheierea de acorduri frontaliere și prin depunerea de eforturi în vederea unei reconcilierii durabile în Balcanii de Vest.

Comisia recomandă Consiliului să discute prezentul aviz și acțiunile întreprinse ca urmare a priorităților-cheie prezentate mai sus, după formarea guvernelor în Bosnia și Herțegovina.

Comisia va monitoriza progresele înregistrate de Bosnia și Herțegovina în contextul cadrului instituțional al Acordului de stabilizare și de asociere și va continua să sprijine financiar această țară în temeiul Instrumentului de asistență pentru preaderare.

Comisia va prezenta un raport privind Bosnia și Herțegovina în cadrul pachetului de extindere din 2020, care va examina punerea în aplicare a priorităților-cheie de mai sus, pentru a stabili etapele următoare pe care trebuie să le întreprindă această țară în vederea aderării la UE.

ANEXA 2 - Rezumate ale constatărilor rapoartelor de țară

Turcia

Starea de urgență declarată la 15 iulie 2016 în urma tentativei de lovitură de stat s-a încheiat la 18 iulie 2018, când a expirat ultima sa prelungire, însă a fost imediat urmată de adoptarea de către parlamentul turc a unei legi care a reținut pentru încă trei ani multe elemente ale guvernării în stare de urgență. Această lege limitează anumite libertăți fundamentale, permițând în special concedierea funcționarilor publici (inclusiv a judecătorilor) și prelungirea detențiilor, restrângerea libertății de circulație și de întrunire publică și extinderea competențelor guvernatorilor de provincii numiți de guvern.

UE, care a condamnat imediat și cu fermitate tentativa de lovitură de stat, și-a reiterat sprijinul deplin față de instituțiile democratice ale țării și a recunoscut nevoia legitimă a Turciei de a lua măsuri rapide și proporționale în fața unei astfel de amenințări grave. Cu toate acestea, amploarea și natura colectivă a măsurilor adoptate în timpul stării de urgență de la tentativa de lovitură de stat, cum ar fi numeroasele cazuri de concedieri, de arestări și de punere în detenție, constituie în continuare motive de preocupare majore.

În timpul stării de urgență, au fost emise 36 de decrete care au restrâns anumite drepturi civile și politice, precum și drepturi la apărare, au extins competențele poliției și ale procurorilor în materie de cercetări și urmăriri penale și au concediat peste 152 000 de funcționari publici, inclusiv cadre universitare, profesori și funcționari publici.

Curtea Constituțională a statuat că nu are competența de a revizui legalitatea decretelor făcând uz de competențele legale stabilite în timpul stării de urgență. Parlamentul a examinat 32 dintre decrete. În mai 2017, autoritățile turce au înființat Comisia de anchetă privind măsurile legate de starea de urgență, însărcinată să examineze toate plângerile în mod individual.

Până în luna mai 2019 au fost depuse 126 600 de cereri. Dintre acestea, Comisia de anchetă a analizat 70 406 și numai 5 250 au condus la o reintegrare, în timp ce 65 156 de plângeri au fost respinse. 55 714 cereri sunt pendinte. Rata prelucrării cererilor ridică preocupări că nu fiecare caz este examinat în mod individual. Întrucât nu există audieri, solicitanții nu beneficiază, în general, de garanții procedurale, iar deciziile sunt luate pe baza dosarelor scrise vizând concedierea inițială; toate acestea pun sub semnul întrebării măsura în care Comisia de anchetă oferă o cale de atac eficientă.

Odată cu încetarea stării de urgență, Turcia și-a retras derogările de la Convenția europeană a drepturilor omului și de la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP). Cu toate acestea, procedura de monitorizare completă pe care Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a redeschis-o în aprilie 2017 rămâne în vigoare.

În afară de Comisia de anchetă privind măsurile legate de starea de urgență, capacitatea Turciei de a asigura măsuri reparatorii interne eficace în sensul Curții Europene a Drepturilor Omului a fost în continuare subminată. Mai multe hotărâri judecătorești favorabile unor acuzați marcanți, inclusiv apărători ai drepturilor omului, au fost rapid anulate de o altă instanță sau chiar de către aceeași instanță, în unele cazuri în urma observațiilor primite din partea puterii executive.

Mulți apărători ai drepturilor omului, activiști ai societății civile, jurnaliști, cadre universitare, politicieni, medici, avocați, judecători și persoane lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI) sunt încă deținute, uneori fără a fi puse sub acuzare, și se confruntă cu campanii de defăimare din partea mass-mediei și a politicienilor de nivel înalt. Spațiul de desfășurare pentru organizațiile societății civile cu activități în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale s-a redus și mai mult, fapt demonstrat în special de introducerea

unor noi obstacole administrative. Organizațiilor de apărare a drepturilor, închise ca parte a măsurilor din cadrul stării de urgență, nu li s-a oferit nicio cale de atac în ceea ce privește confiscările. Începând din octombrie 2018, ca urmare a modificării regulamentului de procedură al parlamentului, organizațiile societății civile sunt excluse din procesul de consultare legislativă din cadrul comisiilor parlamentare. Nu există mecanisme incluzive de consultare la nivelul întregii societăți.

Turcia nu a dat curs unor recomandări-cheie ale Consiliului Europei și ale organismelor sale. Acuzațiile privind comiterea unor presupuse nereguli trebuie să fie dovedite prin proceduri transparente, aplicate în fiecare caz în parte. Răspunderea penală individuală poate fi stabilită doar cu respectarea deplină a separării puterilor, a independenței sistemului judiciar și a dreptului fiecărei persoane la un proces echitabil.

Noul sistem prezidențial a centralizat puterea în mâinile executivului și a redus semnificativ funcția legislativă și funcția de supraveghere ale parlamentului. Din iulie 2018, parlamentul a adoptat 17 acte legislative, inclusiv modificări controversate ale regulamentului său de procedură. Miniștrii nu se mai prezintă în fața deputaților, care pot adresa doar întrebări scrise.

Polarizarea politică crescândă, în special în perioada premergătoare alegerilor municipale din martie 2019, continuă să împiedice un dialog parlamentar constructiv. Continuă marginalizarea opoziției, în special a Partidului Democrat Popular (HDP), și mulți deputați din HDP sunt deținuți. Deficiențele de lungă durată ale sistemului de imunitate parlamentară nu au fost remediate.

Alegerile prezidențiale și parlamentare din iunie 2018 și alegerile municipale din martie 2019 au fost marcate de o prezență ridicată la vot. Alegătorii au avut o alegere reală, deși candidații concurenței nu au avut posibilitatea de a concura în condiții de egalitate. Partidul aflat la putere a beneficiat de un avantaj semnificativ, reflectat și în acoperirea excesivă de către mass-media publică și privată afiliată guvernului. După alegerile municipale, Consiliul Electoral Suprem a declarat că patru primari și membri ai consiliilor municipale aleși nu sunt eligibili să își preia mandatul în sud-estul Turciei, deși candidaturile lor fuseseră validate înaintea alegerilor. De asemenea, Consiliul Electoral Suprem a anulat alegerile municipale de la Istanbul pentru desemnarea primarului și le-a reprogramat la 23 iunie. Deciziile adoptate de către Consiliul Electoral Suprem de a redesfășura alegerile la Istanbul, precum și de a desemna ca primari ai anumitor localități din partea de sud-est candidați clasați pe locul al doilea reprezintă preocupări grave cu privire la respectarea legalității și a integrității procesului electoral și la independența instituției față de presiunea politică. Aceste decizii contrazic obiectivul principal al unui proces electoral democratic, și anume acela de a garanta că voința cetățenilor primează. Anularea alegerilor municipale de la Istanbul și reprogramarea lor a fost puternic contestată de partidele din opoziție.

Intrarea pe deplin în vigoare a sistemului prezidențial a remodelat administrația executivă și de stat. Sistemul prezidențial, inclusiv abolirea funcției de prim-ministru și a altor funcții, cum ar fi subsecretarii din ministere, a condus la o mai mare politizare a administrației publice. Președintele are în prezent competența de a numi șefii celor mai multe dintre autoritățile publice de reglementare.

Înaintea alegerilor municipale din martie 2019, continuarea arestărilor și a demiterilor unor politicieni locali și numirea de mandatar, precum și caracterul arbitrar al acestor numiri au împiedicat reprezentarea politică a alegătorilor la nivel local și au constituit riscuri grave pentru democrația locală.

Guvernul a revizuit cadrul juridic care reglementează relațiile dintre civili și militari și a sporit semnificativ competențele puterii executive asupra armatei, consolidând astfel controlul civil. Ca parte a modificărilor constituționale, au fost eliminate efectiv înaltele tribunale militare, însă, în continuare, armata și serviciile secrete nu răspund suficient în fața parlamentului, iar personalul de securitate continuă să beneficieze de o amplă protecție juridică. Comisia parlamentară de supraveghere a aplicării legii a rămas în continuare ineficientă. Cadrul juridic pentru supravegherea cheltuielilor militare nu a fost încă îmbunătățit.

Situația din partea de sud-est a continuat să fie dificilă, în ciuda unui mediu de securitate îmbunătățit. Guvernul a continuat operațiunile de securitate în contextul unor acte violente recurente perpetrate de Partidul muncitorilor din Kurdistan (PKK), care este înscris în continuare pe lista UE a persoanelor, grupurilor și entităților implicate în acte de terorism. Deși are dreptul legitim de a combate terorismul, guvernul este responsabil și să asigure că face acest lucru în conformitate cu principiile statului de drept, cu drepturile omului și cu libertățile fundamentale. Măsurile de combatere a terorismului trebuie să fie proporționale. Au existat câteva șantiere de reconstrucție, însă numai un număr mic de persoane strămutate în interiorul țării au primit despăgubiri. Nu s-au înregistrat progrese vizibile în privința reluării unui proces politic credibil pentru a obține o soluție pașnică și durabilă.

Turcia este pregătită într-o măsură moderată în domeniul **reformei administrației publice** și a înregistrat un regres grav în ceea ce privește sectorul public și gestionarea resurselor umane, care a afectat și evoluțiile politice și asumarea responsabilității. Modificările aduse sistemului de servicii publice au accentuat și mai mult politizarea administrației. Numirile în funcții de conducere la nivel superior pe baza meritelor și în condiții de concurență rămân o excepție. Deficiențe procedurale grave pun sub semnul întrebării măsura în care Comisia de anchetă privind măsurile legate de starea de urgență furnizează o cale de atac eficientă funcționarilor publici concediați.

Sistemul judiciar al Turciei se află într-o fază inițială de pregătire. S-au înregistrat noi regrese grave, iar recomandările din rapoartele anterioare nu au fost acceptate sau nu au fost puse în aplicare. Au continuat presiunile politice asupra judecătorilor și procurorilor, precum și transferul unui număr mare de judecători și procurori împotriva voinței lor. Acest lucru continuă să aibă un impact negativ asupra independenței, a calității și a eficienței globale a sistemului judiciar. Numărul mare de recrutări de noi judecători și procurori în cadrul sistemului actual este îngrijorător deoarece nu s-au luat măsuri pentru a aborda absența unor criterii obiective, bazate pe merit, uniforme și prestabilite în ceea ce privește recrutarea și promovarea acestora. Academia de Justiție a Turciei a fost reformată prin decret prezidențial, după ce anterior fusese închisă în cadrul stării de urgență. Efectul descurajator al concedierilor și al transferurilor forțate ale judecătorilor și procurorilor persistă și riscă să genereze autocenzură la scară largă. Nu s-a luat nicio măsură pentru a restabili garanțiile juridice care să asigure independența sistemului judiciar față de puterea executivă sau pentru a consolida independența Consiliului judecătorilor și al procurorilor (CJP). În august 2018 a fost anunțată o strategie de reformă a sistemului judiciar pentru perioada 2019-2023, însă aceasta nu a fost încă adoptată. Turcia a consultat Consiliul Europei și Comisia cu privire la proiectul de strategie.

Țara se află într-o fază inițială a pregătirilor în ceea ce privește **combaterea corupției**. S-au înregistrat regrese, întrucât organismele de prevenire desființate nu au fost înlocuite cu un organism independent, în conformitate cu dispozițiile Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, la care Turcia este parte. Atât cadrul juridic, cât și cel instituțional permit în continuare influențe necuvenite din partea puterii executive în cercetarea și urmărirea penală a cazurilor de corupție la nivel înalt. Modificările legislative prevăzute în

strategiile anticorupție anterioare nu au fost puse în aplicare. Legislația în materie de achiziții publice a rămas incompatibilă cu acquis-ul UE, iar amploarea derogărilor de la legislația din acest domeniu a continuat să crească. Absența unei strategii și a unui plan de acțiune solide în materie de combatere a corupției este un semn al lipsei voinței politice de a lupta în mod decisiv împotriva corupției. Nu există un organism anticorupție permanent, funcțional și independent, nici un serviciu de urmărire penală specializat care să conducă anchetele anticorupție, ci doar câteva instanțe specializate. În ansamblu, corupția este larg răspândită și reprezintă în continuare un motiv serios de îngrijorare.

Turcia are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea criminalității organizate**, însă progresele sunt în general limitate. Turcia trebuie să își îmbunătățească legislația privind criminalitatea informatică, confiscarea activelor și protecția martorilor. Protecția datelor în Turcia nu respectă încă standardele europene și va trebui să fie revizuită pentru a se asigura punerea în aplicare a acordului operațional cu Europol aflat în curs de negociere. Turcia ar trebui să elaboreze și să pună în aplicare un cadru juridic mai cuprinzător și mai coerent pentru confiscarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni și să își îmbunătățească capacitatea de a gestiona activele înghețate.

Turcia a înregistrat progrese satisfăcătoare în domeniul **politicii privind migrația și azilul** și și-a menținut angajamentul față de punerea efectivă în aplicare a declarației UE-Turcia din martie 2016. Tendința descrescătoare a numărului de treceri neregulate din Turcia către insulele din Marea Egee de la intrarea în vigoare a declarației a fost susținută prin eforturile sporite depuse de autoritățile de aplicare a legii din Turcia. Turcia și-a menținut eforturile remarcabile pentru a oferi un ajutor umanitar masiv și fără precedent și pentru a sprijini cele peste 3,6 milioane de refugiați din Siria și cei aproximativ 370 000 de refugiați înregistrați din alte țări, găzduind astfel cea mai mare comunitate de refugiați din lume. Turcia a înființat șapte grupuri de lucru care să efectueze lucrări tehnice privind obiectivele de referință restante ale dialogului privind liberalizarea vizelor. Cu toate acestea, nu s-a înregistrat niciun progres în ceea ce privește armonizarea politicii turce în materie de vize cu politica comună a UE în materie de vize.

Persistă regrese grave în ceea ce privește **drepturile omului și drepturile fundamentale**. Deși cadrul juridic prevede garanții generale pentru respectarea drepturilor omului și a drepturilor fundamentale, acesta nu a fost încă adus în conformitate cu Convenția europeană a drepturilor omului și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO). S-au înregistrat, de asemenea, regrese grave în ceea ce privește libertatea de exprimare, libertatea de întrunire, libertatea de asociere, drepturile procedurale și de proprietate. Nu s-au făcut modificări la legislația introdusă imediat după ridicarea stării de urgență, care a eliminat garanții esențiale pentru protecția activiștilor societății civile, a apărătorilor drepturilor omului, a jurnaliștilor, a cadrelor universitare și a altor persoane împotriva abuzurilor. Exercițarea drepturilor este împiedicată de fragmentarea și independența limitată a instituțiilor publice responsabile de protejarea acestor drepturi și libertăți, precum și de absența unui sistem judiciar independent. Drepturile sindicatelor continuă să se afle sub presiuni grave. Nu s-au luat măsuri pentru cercetarea și urmărirea penală sau sancționarea celor implicați în încălcări grave ale drepturilor omului în timpul stării de urgență. A existat un climat de intimidare la nivelul întregii societăți, iar starea de urgență a fost utilizată pentru a reduce spațiul de exprimare a unor opinii divergente sau alternative. În decembrie 2018, în total 57 000 de persoane se aflau în închisoare fără a fi puse sub acuzare sau în așteptarea unui proces, reprezentând peste 20 % din efectivele de deținuți. Penitenciarele sunt suprapopulate și condițiile se deteriorează. Au continuat restricțiile severe ale libertății de exprimare, iar cazurile de urmărire penală a scriitorilor, a utilizatorilor de rețele de socializare și a altor persoane din rândul publicului, chiar și a copiilor, pentru insultarea președintelui s-au

multiplicat în mod considerabil. Lipsa de transparență în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei continuă să pună sub semnul întrebării independența opiniilor editoriale. Romii⁸ continuă să trăiască în locuințe foarte precare, adesea fără servicii publice de bază și depinzând de prestațiile sociale. Proiectele de renovare urbană continuă să afecteze în primul rând așezările rome, forțând strămutarea unor familii întregi. Drepturile grupurilor celor mai vulnerabile și ale persoanelor care aparțin minorităților trebuie să fie mai bine protejate. Violența bazată pe gen, discriminarea, discursurile de incitare la ură împotriva minorităților, infracțiunile motivate de ură și încălcările drepturilor omului în cazul persoanelor LGBTI continuă să reprezinte o preocupare gravă.

Turcia a salutat eforturile reînnoite ale ONU de a consulta părțile interesate cu privire la o eventuală reluare a negocierilor referitoare la Cipru. Tensiunile din regiune legate de prospectarea hidrocarburilor în largul coastei Ciprului au crescut, ca urmare a acțiunilor și declarațiilor Turciei care contestă dreptul Republicii Cipru de a exploata resursele de hidrocarburi din zona economică exclusivă a Ciprului. În luna mai 2019, Turcia a trimis o platformă de foraj, însoțită de nave militare, în zona economică exclusivă a Republicii Cipru, fapt care a amplificat și mai mult tensiunile. Comisia reiterează declarația Consiliului European din martie 2018 care condamnă cu fermitate continuarea acțiunilor ilegale ale Turciei în Mediterana de Est și Marea Egee. De asemenea, Înaltul Reprezentant/vicepreședintele a reamintit obligația Turciei de a respecta dreptul internațional și relațiile de bună vecinătate și a invitat Turcia să respecte drepturile suverane ale Ciprului de a explora și exploata propriile resurse naturale, în conformitate cu dreptul UE și cu dreptul internațional. În luna martie 2019, UE a solicitat Turciei să se abțină de la astfel de acțiuni ilegale, la care UE ar răspunde în mod corespunzător și în deplină solidaritate cu Cipru.

UE a insistat în repetate rânduri asupra drepturilor suverane ale statelor membre ale UE, printre care se numără încheierea de acorduri bilaterale, precum și explorarea și exploatarea resurselor lor naturale, în conformitate cu acquis-ul UE și cu dreptul internațional, inclusiv cu Convenția ONU asupra dreptului mării. Turcia nu și-a îndeplinit încă obligația de a asigura punerea în aplicare deplină și nediscriminatorie a Protocolului adițional la Acordul de asociere UE-Turcia și nici nu a înlăturat toate obstacolele din calea liberei circulații a mărfurilor, în special restricțiile privind legăturile directe de transport cu Cipru. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește normalizarea relațiilor bilaterale cu Republica Cipru.

Cooperarea operațională cu Grecia privind migrația a continuat. Cu toate acestea, tensiunile în Marea Egee și în estul Mediteranei nu au fost de natură să favorizeze relațiile de bună vecinătate și au subminat stabilitatea și securitatea regionale. Relațiile bilaterale cu mai multe state membre ale UE, în special cu Austria, Germania și Țările de Jos, s-au îmbunătățit. Țările de Jos și Turcia și-au normalizat relațiile. Turcia a încălcat în mod repetat și tot mai frecvent apele teritoriale și spațiile aeriene ale Greciei și Ciprului. O altă sursă serioasă de îngrijorare a fost punerea în detenție timp de șase luni a doi soldați greci care patrulau la frontiera terestră, dar relațiile s-au îmbunătățit semnificativ cu ocazia eliberării acestora în august 2018 și în urma vizitei în Turcia a prim-ministrului elen în luna februarie.

În acest context, UE și-a reiterat profunda îngrijorare și a îndemnat Turcia să evite orice amenințare sau acțiune îndreptată împotriva unui stat membru, precum și orice surse de fricțiune sau acțiuni care ar dăuna relațiilor de bună vecinătate și soluționării pe cale pașnică a diferendelor.

---

⁸ În conformitate cu terminologia utilizată de instituțiile europene, termenul generic „romi” este utilizat în acest context pentru a face trimitere la mai multe grupuri distincte, recunoscând totodată caracteristicile specifice ale acestor grupuri.

În ceea ce privește **criteriile economice**, economia Turciei a înregistrat în continuare regresie grave, generând preocupări mai serioase cu privire la funcționarea economiei de piață a țării. În 2018, o deteriorare acută a condițiilor de finanțare externă a expus vulnerabilitățile acumulate de-a lungul anilor. Ca răspuns, autoritățile turce au luat o serie de măsuri de politică ce au influențat în mod negativ funcționarea piețelor, intervenind în principal în formarea prețurilor și introducând constrângeri privind utilizarea liberă a valutei. Preocupările legate de independența principalelor instituții economice s-au accentuat. Deficitul de cont curent a atins un vârf în prima jumătate a anului 2018, înainte de a se aplica o corecție semnificativă ca urmare a slăbirii economiei și a scăderii lirei. Rata inflației a depășit mult tranșa superioară a intervalului-țintă în urma crizei monetare și a anilor întregi cu o rată ridicată de creștere a creditelor, o creștere ridicată a masei monetare și rate reale ale dobânzii scăzute. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește îmbunătățirea transparenței ajutoarelor de stat.

Turcia a înregistrat unele progrese și are un bun nivel de pregătire în ceea ce privește capacitatea de a face față presiunilor concurenței și forțelor pieței din UE. Turcia este bine integrată în piața UE atât în ceea ce privește comerțul, cât și investițiile. S-au înregistrat îmbunătățiri în sectorul energetic, precum și unele progrese în ceea ce privește cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare, educație și capitalul fizic. Cu toate acestea, persistă problemele legate de calitatea educației și egalitatea de gen.

Referitor la **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, Turcia a continuat alinierea la *acquis*, însă într-un ritm limitat. Au existat mai multe regresii în ceea ce privește o serie de aspecte esențiale în domenii precum libera circulație a capitalurilor, achizițiile publice, concurența, societatea informațională, politica economică și monetară și relațiile externe. Turcia este într-un stadiu foarte avansat în domeniul dreptului societăților comerciale, al rețelelor transeuropene, precum și al științei și cercetării, atingând un bun nivel de pregătire în domenii precum libera circulație a mărfurilor, dreptul proprietății intelectuale, serviciile financiare, politica privind întreprinderile și industria, protecția consumatorilor și a sănătății, uniunea vamală și controlul financiar. Turcia este pregătită într-o măsură moderată în domeniul achizițiilor publice, persistând lacune importante în ceea ce privește alinierea. De asemenea, Turcia este pregătită într-o măsură moderată în domenii precum libera circulație a capitalurilor, statistica, energia, impozitarea, uniunea economică și monetară, politica regională, educația și cultura, PESC și politica în domeniul transporturilor, domenii în care sunt necesare eforturi suplimentare semnificative la toate nivelurile. Turcia a atins un anumit nivel de pregătire în domenii precum concurența, agricultura, siguranța alimentară, politica veterinară și fitosanitară, politica socială și ocuparea forței de muncă, mediul și schimbările climatice, în care este necesară stabilirea și punerea în aplicare a unor politici mai ambițioase și mai bine coordonate. În toate domeniile, este necesar ca atenția să se îndrepte într-o mai mare măsură spre asigurarea respectării legislației, în numeroase domenii se impun noi progrese semnificative pentru a se finaliza alinierea legislativă la *acquis-ul UE*, trebuie sporită independența autorităților de reglementare și trebuie consolidată capacitatea administrativă.

Munte negru

În ceea ce privește **criteriile politice**, perioada de raportare a continuat să fie marcată de nivelul scăzut al încrederii în cadrul electoral, care trebuie revizuit într-un mod cuprinzător și favorabil incluziunii. În acest scop, printre altele, în toamna anului 2018 a fost înființată o comisie parlamentară temporară pentru reforma legislației electorale și a altor acte legislative. Deocamdată, comisia nu a obținut însă rezultatele vizate de mandatul său ambițios. În perioada de raportare au avut loc alegeri prezidențiale și locale în 11 municipalități și o

municipalitate urbană. Alegerile locale au fost în continuare organizate pe baza unei rotații, ceea ce face ca observarea lor internațională să fie dificilă și lasă o mare marjă pentru sesizarea unor nereguli care nu pot fi evaluate în mod independent.

Scena politică rămâne fragmentată și polarizată, fiind marcată de lipsa unui veritabil dialog politic. În cursul anului 2018 s-au înregistrat progrese limitate în ceea ce privește restabilirea dialogului politic în parlament, cu întoarcerea temporară și parțială a majorității partidelor de opoziție în parlament și instituirea comisiei parlamentare temporare. Cu toate acestea, în urma plasării în detenție a unui deputat din opoziție la sfârșitul anului 2018, precum și a acuzațiilor de corupție și de finanțare ilegală a partidelor politice („scandalul plicurilor”) la începutul anului 2019, opoziția a reînceput masiv să boicoteze parlamentul. Totodată, ca urmare a acestor acuzații, cetățenii s-au mobilizat, organizând proteste de stradă regulate, au existat încercări de dialog politic extraparlamentar și opoziția a cerut formarea unui guvern tehnocrat.

Reluarea dezbaterii politice în cadrul parlamentului este responsabilitatea tuturor actorilor politici. Participarea activă și constructivă a tuturor partidelor este necesară pentru a consolida responsabilitatea parlamentară, controlul asupra puterii executive și controlul democratic, precum și pentru a asigura o mai bună calitate a legislației. Nu au existat noi evoluții în privința măsurilor politice și judiciare adoptate în urma acuzațiilor de detournare a fondurilor publice în favoarea partidelor politice în 2012. În ceea ce privește acuzațiile recente, serviciile de urmărire penală au deschis anchete privind unele dintre acuzații, iar Agenția anticorupție a amendat partidul politic găsit că a primit donații ilegale de numerar. La aceste acuzații trebuie furnizat un răspuns instituțional credibil, independent și eficient.

În ceea ce privește guvernarea, este necesar să se consolideze transparența, participarea părților interesate și capacitatea guvernului de a pune în aplicare reformele. Un nou cadru juridic și o nouă metodologie privind planificarea strategică ar trebui să permită o mai bună planificare strategică, o mai bună monitorizare și punere în aplicare. Mediul juridic, instituțional și financiar în care își desfășoară activitatea organizațiile societății civile s-a îmbunătățit în general. Cu toate acestea, rămâne să se asigure în practică includerea reală a organizațiilor societății civile în procesul de elaborare a politicilor.

Munteșu este pregătit într-o măsură moderată în ceea ce privește reforma **administrației sale publice**. În ansamblu, s-au înregistrat unele progrese. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare, în special în ceea ce privește cadrul de planificare a politicilor pe termen mediu, recrutarea pe bază de merit și raționalizarea organizării administrației de stat. Cu toate acestea, este în continuare nevoie de o voință politică fermă pentru a aborda în mod eficient depolitizarea funcției publice și optimizarea administrației de stat, elaborarea unor politici favorabile incluziunii și bazate pe date concrete, delegarea responsabilității de luare a deciziilor și a responsabilității manageriale.

Sistemul judiciar din Munteșu este pregătit într-o măsură moderată și s-au înregistrat unele progrese în acest domeniu. Cadrul legislativ care vizează creșterea independenței și a profesionalismului sistemului judiciar nu a fost încă pus în aplicare pe deplin. Capacitatea instituțională a fost consolidată.

Munteșu a atins un anumit nivel de pregătire în **combaterea corupției**. În cursul perioadei de raportare s-au înregistrat unele progrese limitate. În ansamblu, corupția este larg răspândită în multe domenii și reprezintă în continuare un motiv serios de îngrijorare. Capacitatea operațională a instituțiilor s-a îmbunătățit; toate instituțiile ar trebui însă să dea dovadă de o atitudine mai proactivă. Trebuie abordate în continuare problemele care afectează credibilitatea, independența și stabilirea priorităților Agenției anticorupție. Trebuie îmbunătățite anchetele financiare și sechestrarea și confiscarea activelor. Există un prim bilanț al rezultatelor cercetărilor, al urmărilor penale și al condamnărilor definitive în cazuri de

corupție la nivel înalt, însă răspunsul justiției penale la corupția la nivel înalt este în continuare prea limitat. Bilanțul nu va putea fi ameliorat decât într-un mediu în care instituțiile independente sunt protejate de orice influență necuvenită și sunt încurajate să își exercite pe deplin competențele.

În privința **combaterii criminalității organizate**, Muntenegru rămâne pregătit într-o măsură moderată. S-au înregistrat unele progrese în materie de cooperare judiciară și în anumite domenii ale combaterii criminalității organizate. Există un prim bilanț al rezultatelor anchetelor privind spălarea banilor, al investigațiilor financiare și al confiscării temporare a activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni. Cooperarea polițienească internațională consolidată aduce rezultate, după cum arată mai multe importante operațiuni internaționale, arestări și capturi de droguri. Cu toate acestea, sunt necesare noi rezultate pentru a obține un bilanț convingător în privința tipurilor mai complexe de infracțiune organizată, în care sunt în joc interese specifice locale, inclusiv legate de spălarea de bani, traficul de persoane și contrabanda cu tutun, precum și în ceea ce privește confiscarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni.

În domeniul **drepturilor fundamentale**, Muntenegru a continuat să își alinieze legislația la standardele UE. Capacitatea ombudsmanului și a mecanismului național de prevenire s-a îmbunătățit, dar sunt încă necesare mai multe eforturi pentru consolidarea cadrului instituțional și protejarea efectivă a drepturilor omului. Muntenegru trebuie să se asigure că dispune de mecanisme instituționale adecvate pentru a proteja grupurile vulnerabile împotriva discriminării. Nivelul de punere în aplicare a legislației rămâne slab și trebuie consolidată capacitatea instituțională în domeniul drepturilor omului. Minoritatea romilor și egiptenilor rămâne comunitatea cea mai vulnerabilă și mai discriminată. Violența bazată pe gen și violența împotriva copiilor rămân motive serioase de îngrijorare.

Muntenegru a atins un anumit nivel de pregătire în domeniul **libertății de exprimare**, dar nu s-au înregistrat noi progrese în cursul perioadei de raportare. Au existat evoluții foarte limitate în ceea ce privește anchetarea cazurilor de violență împotriva jurnaliștilor. Recentele ingerințe politice în Consiliul național de radiodifuziune publică și în Agenția pentru mijloacele electronice de informare sunt motive serioase de îngrijorare. Peisajul mediatic rămâne foarte polarizat și există în continuare dificultăți în înțelegerea rolului mijloacelor de informare în masă libere. Mecanismele de autoreglementare sunt în continuare slabe.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Muntenegru a înregistrat unele progrese și este pregătit într-o măsură moderată pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. Economia și-a continuat expansiunea într-un ritm susținut, ceea ce a îmbunătățit rezultatele de pe piața forței de muncă, deși rata șomajului a rămas ridicată. În pofida unei dinamici pozitive a exporturilor, deficitul de cont curent, alimentat de o cerere internă puternică, a rămas foarte mare și a fost finanțat doar parțial de intrările nete de investiții străine directe. Solvabilitatea și lichiditatea sectorului financiar s-au îmbunătățit, însă accesul la finanțare pentru întreprinderile mici este în continuare afectat de condițiile stricte de creditare. Eforturile de consolidare bugetară au continuat în cursul anului 2018, însă obiectivul privind deficitul bugetar nu a fost atins, în timp ce datoria publică a atins o nouă valoare record, parțial din cauza nevoilor de finanțare ale unui proiect amplu legat de autostrăzi, finanțat printr-un împrumut acordat de China. Dezvoltarea sectorului privat a rămas limitată de deficiențele mediului de afaceri, ale sistemului judiciar și de o prevalență ridicată a muncii informale, reflectând slaba capacitate de punere în aplicare a principalelor instituții de stat responsabile de asigurarea respectării statului de drept și a concurenței pe piață.

Muntenegru a înregistrat unele progrese și este pregătit într-o măsură moderată să facă față presiunii concurenței și forțelor pieței din Uniune. Dezvoltarea infrastructurii în mai multe

domeniului creează treptat condiții prealabile pentru o mai bună competitivitate economică. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a intensifica dezvoltarea capitalului uman și pentru a reduce neconcordanța dintre rezultatele în materie de educație și nevoile de pe piața forței de muncă. Întreprinderile locale trebuie să se dezvolte și să își intensifice eforturile pentru a-și îmbunătăți competitivitatea pe plan internațional.

În ceea ce privește **relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională**, Muntenegru și-a continuat angajamentul constructiv față de relațiile bilaterale cu alte țări implicate în procesul de aderare și cu statele membre UE învecinate și a participat activ la cooperarea regională.

În ceea ce privește **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, Muntenegru a depus eforturi importante privind alinierea și pregătirea pentru punerea în aplicare a acquis-ului în majoritatea domeniilor. Țara a atins un bun nivel de pregătire în domenii precum dreptul societăților comerciale, dreptul proprietății intelectuale, energia și politica externă, de securitate și de apărare. Muntenegru este pregătit într-o măsură moderată în multe capitole, cum ar fi libera circulație a mărfurilor, politica în domeniul concurenței, agricultura și dezvoltarea rurală, siguranța alimentară, politica veterinară și fitosanitară, precum și politica privind întreprinderile și industria. Muntenegru a atins un anumit nivel de pregătire în domenii precum mediul și schimbările climatice, politica socială și ocuparea forței de muncă. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare în domenii precum dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii, dreptul proprietății intelectuale, agricultura și dezvoltarea rurală, siguranța alimentară și politica veterinară și fitosanitară. Privind în perspectivă, Muntenegru ar trebui să se concentreze în special pe politica în domeniul concurenței, pe mediu și schimbările climatice, precum și pe achizițiile publice. Consolidarea capacității administrative pentru a asigura punerea în aplicare a acquis-ului rămâne o provocare importantă pentru Muntenegru. Muntenegru a continuat să se alinieze la toate pozițiile și declarațiile adoptate de UE în cadrul politicii sale externe și de securitate comune.

În domeniul **migrației**, Muntenegru a fost afectat de o creștere bruscă a migrației neregulamentare, ca urmare a orientării parțiale a fluxului de migrație regională către așa-numita „rută de coastă” de-a lungul Albaniei, Muntenegrului și Bosniei și Herțegovinei. Autoritățile din Muntenegru au reținut 4 753 de migrați în situație neregulamentară (o creștere de 460 % față de 2017), ceea ce a exercitat o presiune sporită asupra capacităților administrative și de primire ale țării. Cadrul juridic a fost consolidat în continuare odată cu intrarea în vigoare a unui important pachet legislativ privind migrația și azilul și s-au luat unele măsuri pentru a spori capacitățile de primire și operaționale. S-au semnat acorduri importante privind cooperarea la frontieră cu țările învecinate și a fost parafat Acordul privind statutul poliției de frontieră și gărzii de coastă la nivel european. În următoarea perioadă de raportare, Muntenegru ar trebui să își consolideze în continuare capacitatea de a gestiona fluxurile mixte de migrație și integrarea refugiaților; ar trebui să continue să își sporească resursele umane și materiale dedicate gestionării frontierelor și sistemului de înregistrare a migraților.

Serbia

În ceea ce privește **criteriile politice**, trebuie creat de urgență un spațiu pentru o veritabilă dezbatere între partide în scopul de a ajunge la un amplu consens pro-european, element esențial pentru progresul țării pe calea sa către UE. Mai multe partide de opoziție au început să boicoteze parlamentul la începutul anului 2019. Practicile parlamentare ale coaliției de la putere au cauzat deteriorarea dezbaterii legislative și a controlului și au subminat supravegherea executivului de către parlament.

În luna decembrie 2018, la Belgrad au început proteste antiguvernamentale săptămânale ca reacție la atacul asupra liderului unui partid din opoziție. Protestele în general pașnice, în cadrul cărora s-a cerut libertatea mass-media și alegeri libere și corecte, s-au amplificat de-a lungul timpului. Mai multe partide de opoziție și-au anunțat intenția de a boicota alegerile parlamentare dacă nu se dă curs cererii de a desfășura alegeri libere și corecte. Serbia trebuie să abordeze integral și cu titlu de prioritate toate recomandările privind alegerile formulate de observatorii internaționali.

Serbia este pregătită într-o măsură moderată în domeniul reformei **administrației publice**. S-au înregistrat unele progrese în domeniul furnizării de servicii și prin adoptarea mai multor noi legi. Influența politică asupra numirilor în funcții de conducere rămâne un motiv serios de îngrijorare, în special în ceea ce privește un număr excesiv de funcții ocupate cu titlu interimar. Capacitatea Serbiei de a atrage și a păstra personal calificat în serviciile administrative care se ocupă de chestiunile legate de UE este crucială. Nu a fost încă instituit un sistem coordonat de monitorizare și de raportare în ceea ce privește strategia de reformă a administrației publice și programul de reformă a gestiunii finanțelor publice.

Sistemul judiciar din Serbia are un anumit nivel de pregătire. În cursul perioadei de raportare s-au înregistrat unele progrese. Recomandările de anul trecut au fost doar parțial abordate. S-au înregistrat unele progrese prin reducerea numărului unor cauze vechi privind executarea și prin continuarea măsurilor menite să armonizeze practica judiciară. Procesul de reformă constituțională, menit să alinieze constituția la standardele europene pentru sistemul judiciar, este în curs. Ca urmare a modificărilor constituționale, sistemul de numire și evaluare a judecătorilor și procurorilor trebuie revizuit pentru a permite recrutări și cariere bazate pe merit în acest domeniu. În prezent, amploarea influenței politice rămâne un motiv de îngrijorare.

Serbia are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea corupției**. S-au înregistrat progrese limitate. Nu există niciun impact măsurabil al reformelor în materie de prevenire a corupției. O lege revizuită privind prevenirea corupției (cunoscută și sub denumirea de Legea privind Agenția Anticorupție) a fost adoptată în mai 2019. În ceea ce privește reprimarea corupției, Legea privind organizarea și competența autorităților guvernamentale pentru combaterea criminalității organizate, a terorismului și a corupției, care a intrat în vigoare în martie 2018, a început să fie pusă în aplicare, însă este prea devreme pentru a-i evalua pe deplin impactul. Autoritățile de aplicare a legii și autoritățile judiciare încă nu au obținut un bilanț credibil al unor urmăriri penale independente din punct de vedere operațional și al unor cazuri finalizate de corupție la nivel înalt. În ansamblu, corupția este larg răspândită în multe domenii și reprezintă în continuare un motiv serios de îngrijorare.

Serbia are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea criminalității organizate**. În cursul perioadei de raportare s-au înregistrat unele progrese. Serbia a început să pună în aplicare noul capitol economic al Codului penal și Legea privind organizarea autorităților de stat în domeniul combaterii corupției, a criminalității organizate și a terorismului; de asemenea, țara a adoptat o strategie privind criminalitatea informatică pentru perioada 2019-2023. În același timp, nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește îndeplinirea recomandărilor din raportul precedent. Serbia nu a reușit încă să obțină un bilanț convingător al unor cercetări și urmăriri penale eficace și al unor condamnări definitive în cazurile de criminalitate organizată, inclusiv al unor anchete financiare care să conducă la înghețarea și confiscarea activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni. Numărul condamnărilor pentru criminalitatea organizată (în special în cadrul combaterii traficului de persoane) rămâne scăzut.

Cadrul legislativ și instituțional pentru respectarea **drepturilor fundamentale** este în mare măsură instituit. Au fost adoptate modificări pentru a îmbunătăți cadrul legislativ referitor la minoritățile naționale. Trebuie asigurată punerea în aplicare coerentă și eficientă a legislației și a politicilor. Serbia are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **libertatea de exprimare**, însă nu s-au înregistrat progrese în acest domeniu. Această absență a progreselor este, în prezent, un motiv serios de îngrijorare. O nouă strategie privind mass-media a fost elaborată într-un mod transparent și favorabil incluziunii; aceasta trebuie adoptată și pusă în aplicare. Serbia trebuie să consolideze măsurile de protecție a drepturilor persoanelor care se confruntă cu discriminarea, inclusiv a persoanelor LGBTI, a persoanelor cu handicap, a persoanelor cu HIV/SIDA și a altor persoane vulnerabile.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Serbia a înregistrat unele progrese și este pregătită într-o măsură moderată pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. Dezechilibrele externe sunt în creștere, deși finanțarea lor a rămas solidă. Presiunile asupra prețurilor s-au menținut la un nivel modest, iar inflația a fost limitată. Ajustările bugetare majore din anii precedenți au îmbunătățit în mod semnificativ sustenabilitatea datoriei. Stabilitatea sectorului financiar a fost menținută, iar performanța pieței muncii s-a îmbunătățit, cu excepția ratei de activitate a tinerilor, care a scăzut. Reformele structurale majore ale administrației publice, ale administrației fiscale și ale întreprinderilor deținute de stat au avansat într-un ritm lent, prelungind existența ineficiențelor de lungă durată. Autoritățile abordează cu lentoare deficiențele cadrului bugetar și guvernanta acestuia. Statul își păstrează o poziție fermă în cadrul economiei, iar sectorul privat este subdezvoltat și afectat de deficiențele statului de drept și ale asigurării unei concurențe loiale.

Serbia a înregistrat unele progrese și este pregătită într-o măsură moderată să facă față presiunii concurenței și forțelor pieței din Uniune. Structura economiei s-a îmbunătățit în continuare, iar integrarea economică cu UE a rămas la un nivel ridicat. Cu toate acestea, în ciuda unor progrese, calitatea, echitatea și relevanța învățământului și formării profesionale nu răspund pe deplin nevoilor de pe piața forței de muncă. Investițiile au crescut, însă, după ani în care nivelul lor a fost scăzut, sunt încă insuficiente pentru a elimina lacunele din infrastructură. Deși costul împrumuturilor pentru întreprinderile mici și mijlocii a scăzut recent, acestea se confruntă în continuare cu o serie de provocări, printre care un mediu de afaceri volatil și o concurență neloială.

În general, Serbia și-a continuat angajamentul față de relațiile bilaterale cu alte țări implicate în procesul de aderare și cu statele membre UE învecinate și a participat activ la **cooperarea regională**. Sediul Secretariatului Tratatului de instituire a Comunității transporturilor a fost stabilit în Serbia, iar în acest context țara ar trebui să ofere în prezent sprijin suplimentar pentru a crea condițiile necesare astfel încât secretariatul să își lanseze rapid operațiunile.

În ceea ce privește **normalizarea relațiilor cu Kosovo**, Serbia a continuat dialogul și a dat dovadă de moderație în răspunsul său la introducerea tarifelor vamale. Cu toate acestea, Serbia trebuie să depună eforturi substanțiale, în special în relațiile sale internaționale, pentru a crea un mediu propice încheierii unui acord cu caracter juridic obligatoriu cu Kosovo. Un astfel de acord este urgent și esențial, astfel încât Serbia și Kosovo să poată avansa pe căile lor europene respective.

În ceea ce privește **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, Serbia și-a continuat eforturile în scopul alinierii la acquis a legislației sale în toate domeniile. Existența unor resurse financiare și umane adecvate și a unor cadre strategice solide va fi de o importanță capitală pentru menținerea ritmului reformelor. Serbia are un bun nivel de pregătire în unele domenii precum dreptul societăților comerciale, proprietatea intelectuală, politica în domeniul transporturilor, știința și cercetarea, educația și cultura și

serviciile vamale. Serbia a îmbunătățit legătura dintre planificarea investițiilor și execuția bugetară, dar încă nu a dezvoltat un mecanism unic pentru ierarhizarea tuturor investițiilor, indiferent de sursa de finanțare, în conformitate cu programul de reformă a gestiunii finanțelor publice al guvernului. În domenii precum achizițiile publice, statistica, relațiile externe, politica socială și ocuparea forței de muncă, politica monetară și controlul financiar, Serbia este pregătită într-o măsură moderată. Serbia a continuat să înregistreze progrese satisfăcătoare în ceea ce privește agricultura și alinierea la acquis-ul UE în domeniul transporturilor, însă progresele în domeniul energiei sunt limitate. Nu s-a acordat încă atenția cuvenită mediului și schimbărilor climatice.

Serbia ar trebui să abordeze, în mod prioritar, problemele de nerespectare a Acordului de stabilizare și de asociere, în special în ceea ce privește controlul ajutoarelor de stat, discriminarea fiscală a băuturilor spirtoase importate și restricționarea concurenței în cadrul sistemului de plată bazat pe card. Politica sa externă și de securitate trebuie aliniată progresiv la politica externă și de securitate comună a Uniunii Europene în perioada premergătoare aderării.

Serbia a continuat să gestioneze efectele **fluxurilor de migrație mixte** către UE, care s-au stabilizat pe parcursul anului 2018. Țara a înregistrat unele progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a strategiei de gestionare integrată a frontierelor. A fost parafat Acordul privind statutul poliției de frontieră și gărzii de coastă la nivel european. S-au adoptat strategia și planul de acțiune pentru combaterea migrației neregulate. Serbia trebuie să respecte obligația de readmisie a resortisanților țărilor terțe în temeiul Acordului de readmisie UE-Serbia. În plus, Serbia ar trebui să se abțină de la noi abateri de la politica UE în domeniul vizelor.

Macedonia de Nord

În ceea ce privește **criteriile politice**, pe parcursul perioadei de raportare, Macedonia de Nord a continuat să mențină un ritm constant de punere în aplicare a reformelor UE. Guvernul a luat măsuri pentru a restabili sistemul de control și echilibru și pentru a consolida democrația și statul de drept. Țara a continuat să treacă prin transformări fundamentale, într-o atmosferă politică favorabilă incluziunii și deschisă. Această țară a continuat să obțină rezultate concrete în domeniile-cheie identificate în concluziile Consiliului, cum ar fi sistemul judiciar, combaterea corupției și a criminalității organizate, reforma serviciilor de informații și administrația publică. Cultura compromisului în peisajul politic s-a îmbunătățit prin eforturile guvernului de a comunica cu toate părțile interesate, inclusiv cu opoziția și cu societatea civilă, într-un mod transparent și favorabil incluziunii. În urma semnării în luna iunie 2018 a acordului istoric la care s-a ajuns cu Grecia (cunoscut și sub numele de „Acordul de la Prespa”), în septembrie 2018 a fost organizat un referendum consultativ prin care majoritatea covârșitoare a alegătorilor care au votat a sprijinit aderarea la UE și la NATO, prin acceptarea Acordului de la Prespa. Alegerile prezidențiale au fost bine organizate și libertățile fundamentale au fost respectate, ceea ce a permis cetățenilor să voteze în cunoștință de cauză. Funcționarea parlamentului ca forum pentru un dialog politic constructiv s-a îmbunătățit, iar funcțiile sale de supraveghere și legislativă au fost consolidate, inclusiv prin limitarea utilizării procedurilor accelerate.

Situația interetnică a rămas, în general, calmă, în ciuda unor tensiuni ocazionale. Guvernul și-a continuat angajamentul de a spori încrederea între comunități. Acordul-cadru de la Ohrid, care a pus capăt conflictului din 2001 și care constituie cadrul pentru menținerea caracterului multi-etnic al societății, este menționat în preambulul constituției și a continuat să fie pus în aplicare.

Mediul în care organizațiile societății civile își desfășoară activitatea a continuat să se îmbunătățească. Societatea civilă a continuat să joace un rol constructiv în sprijinirea proceselor democratice. Au fost adoptate documente strategice care oferă orientări privind cooperarea dintre guvern și societatea civilă. Atât actorii guvernamentali, cât și cei neguvernamentali ar trebui să instituie un proces de consultare semnificativ.

Macedonia de Nord a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește reforma serviciilor de informații. În urma reformei sistemului de interceptare a comunicațiilor, noua agenție tehnică operațională este pe deplin funcțională. De asemenea, țara a inițiat reforma serviciilor sale de informații, în cooperare cu NATO și cu alți parteneri. A fost selectat un model și a fost adoptat cadrul juridic pentru înființarea unei noi Agenții Naționale de Securitate.

Macedonia de Nord este pregătită într-o măsură moderată în privința reformei **administrației publice**. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare, în special referitor la punerea în aplicare a cadrului strategic de reformă a administrației publice, îmbunătățirea consultărilor publice și sporirea transparenței proceselor decizionale și a elaborării și coordonării politicilor. Au fost luate măsuri pentru a aborda acuzațiile de numiri politice politizate. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a spori responsabilitatea administrației și pentru a preveni politizarea acesteia. Respectarea principiilor transparenței, meritului și reprezentării echitabile rămâne esențială.

Sistemul judiciar a atins un anumit nivel de pregătire/este pregătit într-o măsură moderată și s-au înregistrat progrese satisfăcătoare în ceea ce privește abordarea „priorităților de reformă urgente” și a recomandărilor formulate de Comisia de la Veneția și de Grupul de experți la nivel înalt privind problemele sistemice din domeniul statului de drept. Macedonia de Nord și-a demonstrat în continuare hotărârea de a îmbunătăți sistemul judiciar, iar punerea în aplicare a noului cadru juridic reprezintă o bază solidă pentru continuarea progreselor. A fost elaborată o nouă lege privind ministerul public, pentru a integra parchetul special în cadrul ministerului public. Instanțele au pronunțat hotărâri în unele cauze de mare vizibilitate ale parchetului special. Dincolo de modificările juridice, toate instituțiile judiciare trebuie să își demonstreze exemplaritatea și să contribuie, prin eforturi suplimentare, la restabilirea încrederii publice în sistemul judiciar.

În ceea ce privește **combaterea corupției**, Macedonia de Nord are un anumit nivel de pregătire. S-au făcut progrese satisfăcătoare prin consolidarea în continuare a rezultatelor pozitive înregistrate în legătură cu cercetarea, urmărirea penală și judecarea cazurilor de corupție la nivel înalt, precum și prin modificarea cadrului legislativ. În acest sens, noul cadru juridic pentru prevenirea corupției cuprinde îmbunătățiri, iar numirea noilor membri ai Comisiei de stat pentru prevenirea corupției a fost mult mai transparentă decât în anii precedenți. Respectiva comisie a luat măsuri importante pentru a lupta în mod proactiv împotriva corupției, implicând înalți funcționari din întregul spectru politic. Parchetul special și-a confirmat rolul de lider în cercetarea și urmărirea penală a cazurilor de corupție la nivel înalt. Autoritățile trebuie să își intensifice suplimentar eforturile pentru a demonstra că lupta împotriva corupției este o prioritate națională la toate nivelurile de putere. Corupția rămâne însă răspândită în multe domenii și continuă să reprezinte un motiv de îngrijorare.

În **lupta împotriva criminalității organizate** s-a atins un anumit nivel de pregătire. Cadrul legislativ este, în linii mari, conform cu standardele europene, iar eforturile de punere în aplicare a strategiilor de combatere a criminalității organizate și de evaluare activă a impactului acestora trebuie să continue. S-au înregistrat, de asemenea, anumite progrese în ceea ce privește recomandările din anii precedenți privind îmbunătățirea rezultatelor, intensificarea cooperării în materie de aplicare a legii și îmbunătățirea substanțială a capacității operaționale de combatere a traficului de persoane. S-au înregistrat progrese

suplimentare la nivel operațional prin îmbunătățirea eficacității Centrului național de coordonare pentru lupta împotriva criminalității organizate și prin participarea la operațiuni comune cu statele membre ale UE și cu țările învecinate.

Cadrul juridic pentru protecția **drepturilor fundamentale** este în mare parte în conformitate cu standardele europene, iar țara a înregistrat progrese satisfăcătoare. A fost îmbunătățită protecția împotriva infracțiunilor motivate de ură și a discriminării, prin modificarea Codului penal și prin adoptarea Legii privind prevenirea și protecția împotriva discriminării. De asemenea, a fost adoptată o strategie ambițioasă de dezinstituționalizare, iar obiectivele sale de combatere a violenței împotriva femeilor au fost transpuse într-un plan de acțiune pentru punerea în aplicare a Convenției de la Istanbul. Cu toate acestea, mecanismul de supraveghere externă a poliției nu este încă pe deplin operațional, iar utilizarea sancțiunilor alternative și a măsurilor de probațiune trebuie încurajată mai mult. De asemenea, Macedonia de Nord trebuie să depună eforturi suplimentare pentru a disemina și a aborda în mod consecvent recomandările organismelor europene și internaționale din domeniul drepturilor omului, în special în ceea ce privește tratamentul deținuților, al femeilor și al persoanelor cu handicap. Țara are un anumit nivel de pregătire/este pregătită într-o măsură moderată în domeniul **libertății de exprimare** și a înregistrat progrese satisfăcătoare în ultimul an. Climatul de libertate a mass-mediei și libertatea de exprimare au continuat să se îmbunătățească. Este esențial ca funcționarii publici și elitele politice să demonstreze un nivel mai ridicat de toleranță față de critici, susținând astfel libertatea de exprimare. Țara trebuie să depună eforturi susținute pentru a îmbunătăți independența și standardele profesionale ale organismului public de radiodifuziune, precum și sustenabilitatea sa financiară. Au fost adoptate modificări ale Legii privind serviciile mass-media audio și audiovizuale, iar pentru punerea lor în aplicare va fi necesar un angajament politic ferm în vederea garantării profesionalismului, a respectării principiilor transparenței, a numirilor pe bază de merit și a reprezentării echitabile.

În ceea ce privește **cooperarea regională**, țara și-a menținut bunele relații cu alte țări implicate în procesul de aderare și a participat activ la inițiativele regionale. Au fost luate măsuri istorice pentru a îmbunătăți relațiile de bună vecinătate, inclusiv prin intrarea în vigoare a Acordului de la Prespa și prin aplicarea acestuia, punându-se capăt unuia dintre cele mai vechi litigii din regiune. Comisia așteaptă cu interes continuarea punerii în aplicare a tratatului bilateral cu Bulgaria.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Macedonia de Nord a înregistrat unele progrese și are un bun nivel de pregătire pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. Creșterea economică a fost reluată după un an de stagnare, deși investițiile au rămas modeste. Guvernul a luat măsuri pentru a îmbunătăți gestionarea finanțelor publice și transparența. Acesta a adoptat reforme ale impozitării veniturilor și ale sistemului de pensii. Cu toate acestea, structura cheltuielilor s-a înrăutățit, iar consolidarea bugetară trebuie să fie mai ambițioasă pentru a aduce finanțele publice pe o traiectorie sustenabilă. Funcționarea pieței forței de muncă este afectată de probleme structurale persistente. Executarea contractelor și economia informală de mare amploare continuă să constituie provocări pentru mediul de afaceri.

Macedonia de Nord a înregistrat unele progrese și este pregătită într-o măsură moderată să facă față presiunilor concurenței și forțelor pieței din UE. Integrarea cu UE în domeniul comerțului și al investițiilor s-a îmbunătățit suplimentar. Exporturile și producția manufacturieră s-au diversificat mai mult, orientându-se către produse cu o valoare mai mare. Cu toate acestea, lipsa de personal calificat și necorelarea competențelor cu cele solicitate de întreprinderi, care reflectă deficiențele din programele de învățământ, afectează

productivitatea muncii și competitivitatea economiei. Există în continuare lacune importante în materie de investiții în infrastructura publică.

În ceea ce privește capacitatea sa de a-și **asuma obligațiile care decurg din calitatea de stat membru**, țara este pregătită într-o măsură moderată în majoritatea domeniilor, inclusiv în domeniul concurenței, al achizițiilor publice, al transporturilor și al energiei. Țara înregistrează un bun nivel de pregătire în domenii precum dreptul societăților comerciale, uniunea vamală, rețelele transeuropene, știința și cercetarea. Sunt necesare eforturi suplimentare în toate domeniile, în special în cele câteva domenii în care țara se află într-o etapă inițială de pregătire, cum ar fi libera circulație a lucrătorilor, precum și în ceea ce privește dispozițiile financiare și bugetare. De asemenea, eforturile trebuie să se concentreze într-o măsură mai mare asupra capacității administrative și a punerii în aplicare efective. Țara a continuat să îmbunătățească alinierea la declarațiile UE și la deciziile Consiliului privind politica externă și de securitate comună.

Macedonia de Nord continuă să joace un rol activ și constructiv în gestionarea **fluxurilor mixte de migrație**. Aceasta cooperează în mod eficace cu statele membre ale UE și cu țările vecine. Au continuat eforturile considerabile pentru a asigura servicii și condiții de trai de bază pentru toți migranții aflați pe teritoriul țării. Există încă incertitudini cu privire la amploarea și structura fluxurilor de migrație. Înregistrarea inconsecventă a migranților în situație neregulamentară reținuți împiedică stabilirea regulată și adecvată de profiluri axate pe protecție, precum și direcționarea acestora către mecanisme naționale de protecție. A fost asigurat un control eficace la frontiera de sud, inclusiv prin trimiterea la frontieră a unor agenți invitați din statele membre ale UE. A fost parafat Acordul cu UE privind statutul poliției de frontieră și gărzii de coastă la nivel european. Cu toate acestea, problema activităților frecvente de contrabandă la frontiera de nord trebuie să fie remediată. Țara continuă să fie supusă unor presiuni puternice ca urmare a poziției sale geografice.

Albania

În ceea ce privește **criteriile politice**, Albania a continuat să înregistreze progrese referitor la programul UE de reforme pe tot parcursul perioadei de raportare. În sfera politică a persistat o polarizare puternică. Activitățile parlamentare au fost afectate de un boicot prelungit din partea partidelor de opoziție, care apoi au renunțat în bloc la mandatele lor parlamentare în februarie 2019. Mai mult de jumătate din mandatele parlamentare la care s-a renunțat au fost realocate de Comisia electorală centrală, iar cvorumul necesar pentru funcționarea deplină a Parlamentului este menținut. Principalele partide de opoziție au decis să nu se înregistreze pentru alegerile locale, care sunt programate să aibă loc la 30 iunie 2019. Retragerea principalelor partide de opoziție a afectat în mod negativ eforturile în vederea unei reforme electorale bipartite, în ciuda eforturilor majorității de a avansa. Partidele de opoziție ar trebui să își reia participarea constructivă în cadrul instituțiilor democratice.

Albania este pregătită într-o măsură moderată în ceea ce privește reforma **administrației sale publice**. Eforturile au continuat în mai multe domenii conexe, concretizându-se în progrese în ceea ce privește eficiența și transparența furnizării de servicii publice, îmbunătățirea cadrului de reglementare al evaluării impactului politicilor, proceduri de recrutare mai transparente și consolidarea generală a capacității administrației de a aplica proceduri bazate pe merit în funcția publică. Aceste realizări ar trebui consolidate în continuare pentru a asigura existența unei administrații publice mai eficiente, depolitizate și profesioniste.

Sistemul judiciar din Albania are un anumit nivel de pregătire. Punerea în aplicare a reformei cuprinzătoare și aprofundate a justiției a continuat în mod constant, fapt concretizat în progrese satisfăcătoare în ansamblu. Au fost înființate noi instituții de autogovernare din

sistemul judiciar, și anume Consiliul Superior al Judecătorilor, Consiliul Superior al Procurorilor și Consiliul pentru Numirile în Justiție, ceea ce reprezintă un pas esențial în consolidarea independenței și a responsabilității sistemului judiciar. Reevaluarea temporară a tuturor judecătorilor și procurorilor (procesul de verificare) a avansat constant, producând rezultate concrete. Sub egida Comisiei Europene, Operațiunea internațională de monitorizare a continuat să supravegheze procesul. Au fost tratate peste 140 de dosare, rezultatul fiind 88 de destituiri/demisii ale magistraților și 53 de confirmări. Cauza majorității destituirilor au fost problemele legate de deținerea unor active nejustificate. Aceste rezultate concrete și credibile au consolidat în mod substanțial sistemul judiciar, precum și independența, imparțialitatea, profesionalismul și responsabilitatea acestuia.

Albania are un anumit nivel de pregătire în **combaterea corupției**. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare, în special prin adoptarea noului Plan de acțiune 2018-2020 pentru punerea în aplicare a Strategiei intersectoriale de combatere a corupției, prin modificarea Legii privind declararea și auditul activelor și a Legii privind achizițiile publice, precum și prin adoptarea Codului de conduită a membrilor Parlamentului. Înființarea unui grup operativ anticorupție a consolidat caracterul proactiv al investigațiilor administrative. A continuat să se îmbunătățească accesul direct al procurorilor și al poliției la bazele de date. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare prin consolidarea rezultatelor cercetării, urmării penale și judecării cazurilor de corupție la nivel înalt. Printre rezultatele concrete ale luptei împotriva corupției se numără procesul de verificare care a condus la demiterea din funcție a anumitor magistrați de rang înalt, inclusiv la nivelul Curții Constituționale și al Înaltei Curți. Instituirea Consiliului Superior al Procurorilor a permis înființarea unor organisme specializate de combatere a corupției (Structura specială pentru combaterea corupției și a criminalității organizate și Biroul Național de Investigații). După finalizarea procesului de verificare a candidaților, organismele vor deveni operaționale, ceea ce va consolida capacitatea generală de cercetare și urmărire penală a cazurilor de corupție. Cu toate acestea, pe ansamblu, corupția rămâne răspândită în multe domenii și continuă să reprezinte un motiv de îngrijorare.

Albania are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea criminalității organizate**. Operațiunile polițienești de dezmembrare a organizațiilor criminale s-au intensificat. Mai multe operațiuni ale poliției au dus la arestări multiple și au avut loc mai multe puneri sub acuzare și condamnări importante. Aceste operațiuni au condus la arestarea și urmărirea penală a unor șefi cunoscuți de grupuri infracționale organizate. S-a intensificat, de asemenea, cooperarea polițienească internațională, în special cu statele membre ale UE, conducând la o serie de operațiuni importante de asigurare a respectării legii. În ultimii ani, Albania și-a asumat constant un angajament ferm de a combate producția și traficul de cannabis. Albania permite funcționarea pe teritoriul său a unui mecanism de monitorizare intruziv al unui stat membru al UE (survolări realizate de Garda financiară italiană, cofinanțate de UE). În ultimele două sezoane de cultură, supravegherea aeriană a atestat că în Albania nu exista aproape nicio cultură de cannabis. Aceste măsuri reprezintă un progres concret în ceea ce privește recomandările din ultimii ani în vederea îmbunătățirii rezultatelor. Trebuie continuate eforturile, în special prin combaterea spălării banilor și confiscarea activelor care provin din infracțiuni și a averilor nejustificate.

În privința **drepturilor fundamentale**, pe ansamblu Albania respectă instrumentele internaționale din domeniul drepturilor omului și și-a dezvoltat cadrul juridic în conformitate cu standardele europene. Pe parcursul perioadei de raportare, Albania a făcut eforturi pentru a îndeplini obligațiile care decurg din instrumentele juridice internaționale. Cu toate acestea, trebuie consolidată în ansamblu punerea în aplicare a acestor instrumente. Cadrul juridic în domeniul drepturilor copilului și al violenței domestice a fost îmbunătățit. În mai 2018, Parlamentul a adoptat o nouă lege privind locuințele sociale, care vizează îmbunătățirea

protecției dreptului la locuință al celor mai vulnerabili membri ai comunităților de romi și egipteni⁹. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru consolidarea drepturilor de proprietate. În ceea ce privește **libertatea de exprimare**, cadrul legislativ general este favorabil exercitării libertății de exprimare, dar sunt necesare mai multe eforturi pentru punerea în aplicare.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Albania a înregistrat unele progrese și este pregătită într-o măsură moderată pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. Creșterea economică a continuat să se intensifice, iar șomajul a scăzut, însă rămâne ridicat. Exporturile au crescut substanțial, iar deficitul de cont curent s-a redus. Ponderea ridicată a datoriei publice în PIB a continuat să scadă, însă ritmul consolidării fiscale a rămas lent. Băncile au continuat să reducă numărul de credite neperformante și utilizarea valutei. Sectorul bancar a rămas stabil, deși numărul creditelor acordate întreprinderilor nu a crescut. S-au luat măsuri în vederea dezvoltării pieței financiare. Mediul de afaceri s-a îmbunătățit doar în anumite privințe. Se preconizează că progresele înregistrate în punerea în aplicare a reformei cuprinzătoare a justiției vor contribui la consolidarea mediului de afaceri și la atragerea investițiilor. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește creșterea participării pe piața forței de muncă și calitatea și eficacitatea instituțiilor și serviciilor pieței muncii, însă rata de ocupare a forței de muncă și participarea pe piața muncii rămân scăzute, iar economia informală rămâne un furnizor important de locuri de muncă.

Albania a înregistrat unele progrese și are un anumit nivel de pregătire în privința capacității de a face față presiunilor concurenței și forțelor pieței din Uniune. S-au înregistrat unele progrese în domeniul energiei, al transporturilor și al dezvoltării infrastructurii digitale, dar lipsa de know-how productiv, nivelul scăzut de educație și transferurile de tehnologie afectează competitivitatea Albaniei și integrarea sa în lanțurile valorice internaționale. Exporturile și integrarea regională nu își valorifică adevăratul potențial. Eforturile de îmbunătățire a educației și a formării au adus unele rezultate, dar reformele trebuie să continue, în special pentru a găsi soluții mai adaptate pentru zonele rurale și grupurile vulnerabile. Capacitatea Albaniei în materie de cercetare, dezvoltare și inovare a rămas foarte scăzută.

În ceea ce privește **relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională**, Albania a continuat să participe activ la cooperarea regională și a menținut bune relații de vecinătate. Au fost luate măsuri importante pentru a aborda chestiunile bilaterale cu Grecia.

Albania a continuat să își alinieze legislația la cerințele UE într-o serie de domenii, consolidându-și **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**. Țara este pregătită într-o măsură moderată în numeroase domenii, precum controlul financiar, educația și cultura și statistica, și are un anumit nivel de pregătire în alte domenii, cum ar fi achizițiile publice și rețelele transeuropene. Albania va trebui să își continue eforturile în ceea ce privește pregătirile de ansamblu pentru adoptarea și punerea în aplicare a acquis-ului UE. Adoptarea unei politici cuprinzătoare de control financiar public intern și coordonarea punerii în aplicare a acesteia cu actuala administrație publică și cu reforma gestionării finanțelor publice rămân esențiale pentru un sistem funcțional de control intern în sectorul public. Albania ar trebui să continue eforturile de dezvoltare a rețelei de transporturi și a rețelei energetice, precum și măsurile aferente de reformă a conectivității, inclusiv în vederea îmbunătățirii conectivității în întreaga regiune.

Este necesar să se consolideze capacitatea administrativă și standardele profesionale ale organismelor responsabile de punerea în aplicare a acquis-ului și să se garanteze independența

---

⁹ În conformitate cu terminologia instituțiilor europene, termenul generic „romi” este utilizat aici cu referire la o serie de grupuri diferite, fără a nega particularitățile acestor grupuri.

organismelor de reglementare. Creșterea gradului de transparență și de asumare a răspunderii, în special prin asigurarea funcționării eficiente și transparente a sistemului de atribuire a contractelor de achiziții publice și a gestionării finanțelor publice, reprezintă în continuare un aspect esențial. Albania a continuat să se alinieze pe deplin la toate pozițiile și declarațiile adoptate de UE în cadrul politicii sale externe și de securitate comune.

În domeniul **migrației**, s-au înregistrat unele progrese prin îmbunătățirea capacității instituționale în domeniul gestionării frontierelor și al azilului. Albania a semnat în octombrie 2018 Acordul cu UE privind statutul poliției de frontieră și gărzii de coastă la nivel european. Capacitatea de primire pentru a face față fluxurilor mixte de migrație a fost consolidată în continuare. Numărul cererilor de azil neîntemeiate depuse de resortisanții albanezi în UE a scăzut, dar rămâne ridicat și necesită eforturi continue și susținute, precum și abordarea problemei minorilor neînsoțiți.

Kosovo

În ceea ce privește **criteriile politice**, Kosovo a înregistrat progrese referitor la punerea în aplicare a anumitor reforme esențiale legate de UE, în special îmbunătățirea cadrului juridic de asigurare a supremației legii și a celui din domeniul administrației publice. Cu toate acestea, o serie de măsuri și decizii ad-hoc nu au corespuns obiectivelor de reformă declarate de guvern. Dimensiunea excesivă a guvernului, inclusiv creșterea în continuare a numărului de miniștri adjuncți, a continuat să afecteze credibilitatea și eficacitatea acestuia.

Adunarea a reușit să construiască majorități cu privire la anumite aspecte-cheie strategice pentru Kosovo, astfel cum demonstrează ratificarea acordului privind frontiera/linia de demarcație cu Muntenegrul și adoptarea unor reforme legislative importante legate de UE. Cu toate acestea, Adunarea a continuat să funcționeze într-un context politic puternic polarizat, iar deficiențele legate de funcționarea sa generală au persistat, după cum o demonstrează în special lipsa frecventă a cvorumului, ceea ce a dus la întârzieri în activitatea legislativă.

S-au înregistrat progrese limitate referitor la observațiile și recomandările misiunii UE de observare a alegerilor cu privire la alegerile parlamentare și municipale desfășurate în 2017.

Situația din partea de nord a Kosovo rămâne deosebit de dificilă.

Kosovo are un anumit nivel de pregătire în domeniul **reformei administrației publice**. Pe parcursul perioadei de raportare, s-au înregistrat, pe ansamblu, anumite progrese, dar sunt necesare eforturi importante pentru a contracara influența politică asupra recrutării funcționarilor de rang înalt. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare prin adoptarea pachetului de legi privind funcționarea și organizarea administrației publice, funcționarii publici și salariile. Printre alte realizări se numără adoptarea de orientări privind planificarea strategică și începerea punerii în aplicare a planului de acțiune privind raționalizarea agențiilor. Cadrul juridic revizuit reprezintă un pas important în direcția creării unui serviciu public modern și profesionist și a unei responsabilizări sporite. Legea privind salariile introduce un sistem de salarizare mai transparent și egal pentru funcționarii publici, însă impactul său bugetar pe termen mediu generează anumite preocupări.

Sistemul judiciar din Kosovo se află într-o etapă de început. S-au înregistrat unele progrese prin adoptarea Legii privind răspunderea disciplinară a judecătorilor și a procurorilor și a Legii privind medierea, iar implementarea unui sistem electronic de gestionare a cazurilor a avansat. Efectivele de personal din sistemul judiciar au crescut în 2018, atât în cadrul instanțelor judiciare, cât și al parchetelor, inclusiv al Parchetului Special. În timp ce procesul de integrare în sistemul judiciar a judecătorilor, procurorilor și personalului auxiliar sârb kosovar s-a încheiat în mod oficial în 2017, sunt necesare mai multe eforturi pentru a asigura

funcționalitatea deplină, în special în ceea ce privește Curtea de Apel. Sistemul judiciar este în continuare vulnerabil la influențe politice nejustificate. Administrarea justiției rămâne lentă și ineficientă și sunt necesare eforturi susținute pentru consolidarea capacităților instituțiilor care asigură supremația legii.

Kosovo se află într-o etapă de început/are un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește **combaterea corupției**. Kosovo a făcut unele progrese prin reforme legislative semnificative în domeniul supremației legii și al cercetării și urmăririi penale a cazurilor la nivel înalt. De asemenea, s-au realizat progrese cu privire la confiscarea preliminară a activelor, deși numărul confiscărilor definitive rămâne scăzut. Corupția este larg răspândită și constituie în continuare un motiv de îngrijorare.

Kosovo se află într-o etapă de început în privința **combaterii criminalității organizate**. S-au făcut unele progrese, în special prin reforme legislative semnificative în domeniul supremației legii și al cercetării și urmăririi penale a cazurilor la nivel înalt, precum și al înghețării preliminare a activelor. Cu toate acestea, s-au înregistrat puține progrese în ceea ce privește confiscarea definitivă a activelor și încă există puține investigații financiare și condamnări definitive. Sunt necesare măsuri pentru a se asigura cu strictețe că nu există nicio interferență politică cu activitățile operaționale ale organelor de aplicare a legii și de urmărire penală. Situația din partea de nord a Kosovo în ceea ce privește criminalitatea organizată continuă să reprezinte o provocare pentru autoritățile de aplicare a legii.

S-au înregistrat progrese în combaterea terorismului, în special în ceea ce privește crearea unor condiții mai bune pentru reabilitarea și reintegrarea luptătorilor teroriști străini și a familiilor acestora. Eforturile autorităților din Kosovo trebuie să fie mai eficace pentru a combate spălarea banilor, iar legislația relevantă ar trebui aliniată la acquis-ul UE și la standardele internaționale.

Cadrul juridic garantează, în linii mari, protecția drepturilor omului și a **drepturilor fundamentale** în conformitate cu standardele europene. Cu toate acestea, punerea în aplicare a legislației și a strategiilor în domeniul drepturilor omului este adesea subminată de insuficiența resurselor financiare și de altă natură, îndeosebi la nivel local, de acordarea unui nivel insuficient de prioritate politică și de lipsa de coordonare. Mecanismele existente pentru coordonarea și punerea în aplicare a drepturilor omului sunt ineficiente. Persistă o dependență ridicată față de donatorii străini. Sunt necesare mai multe eforturi pentru a garanta efectiv drepturile persoanelor care aparțin minorităților, în special ale minorității rome și ashkali, și ale persoanelor strămutate, pentru a asigura egalitatea de gen în practică, pentru a înființa un sistem integrat de protecție a copilului și pentru a proteja patrimoniul cultural. Kosovo are un anumit nivel de pregătire în domeniul **libertății de exprimare**, care este consacrată în constituție. Peisajul mediatic este pluralist și dinamic. Instituțiile competente în domeniul supremației legii asigură din ce în ce mai mult luarea de măsuri în cazurile de amenințări și atacuri împotriva jurnaliștilor, iar numărul de incidente este în scădere. Nu s-a adoptat încă o soluție durabilă pentru finanțarea organismului public de radiodifuziune. Acesta este în continuare vulnerabil la presiunile și influențele politice.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Kosovo se află într-un stadiu de început și a înregistrat unele progrese referitor la dezvoltarea unei economii de piață funcționale. Creșterea economică a fost solidă, dar situația foarte dificilă de pe piața forței de muncă rămâne un motiv de îngrijorare. Guvernul a respectat normele bugetare, dar presiunile în materie de cheltuieli legate de prestațiile sociale pentru grupuri specifice de populație și de salariile angajaților din sectorul public reprezintă riscuri pentru finanțele publice și constituie un obstacol în calea dezvoltării sectorului privat. Mediul de afaceri s-a îmbunătățit într-o oarecare măsură, dar rămân provocări persistente, inclusiv economia informală răspândită pe

scară largă, sistemul judiciar lent și ineficient, prevalența ridicată a corupției și deficiențele generale ale instituțiilor competente în domeniul supremației legii. În ciuda creșterii puternice a exporturilor de servicii, diversificarea economică a avansat lent.

Kosovo se află într-un stadiu de început și a înregistrat unele progrese în ceea ce privește capacitatea sa de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din UE. Kosovo a realizat unele progrese privind îmbunătățirea drumurilor, însă persistă lacune majore în infrastructura feroviară și energetică. S-au înregistrat puține progrese în privința asigurării unei aprovizionări stabile cu energie, iar pierderile din sectorul energiei electrice rămân foarte ridicate. Kosovo a făcut unele progrese în ceea ce privește digitalizarea economiei. S-au făcut puține progrese în privința îmbunătățirii calității învățământului și a abordării lacunelor în materie de competențe existente pe piața forței de muncă. Schimbările structurale avansează încet, iar economia depinde în continuare foarte mult de comerțul intern. Creșterea exporturilor este determinată în principal de exporturile de servicii către diaspora, în timp ce lipsa diversificării produselor îngreunează creșterea exporturilor de mărfuri.

În ceea ce privește **relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională**, Kosovo a continuat să participe la majoritatea forurilor regionale. Cu toate acestea, decizia Kosovo de a impune un tarif de 100 % asupra importurilor din Serbia și din Bosnia și Herțegovina a subminat eforturile de cooperare regională.

În ceea ce privește **normalizarea relațiilor cu Serbia**, Kosovo a continuat să participe la dialog. Cu toate acestea, guvernul kosovar trebuie să revoce tarifele la importurile din Serbia și din Bosnia și Herțegovina. Kosovo trebuie să depună în continuare eforturi substanțiale pentru a crea un mediu propice pentru încheierea unui acord cu caracter juridic obligatoriu cu Serbia. Un astfel de acord este urgent și esențial, astfel încât Kosovo și Serbia să poată avansa pe căile lor europene respective.

În ceea ce privește alinierea la **standardele europene**, Kosovo are un anumit nivel de pregătire. Alinierea legislativă a continuat în unele domenii, însă punerea în aplicare este redusă. S-au înregistrat unele progrese în domeniul liberei circulații a mărfurilor, serviciilor și capitalurilor, precum și în domeniul serviciilor financiare, al achizițiilor publice și al concurenței. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare în domeniul statisticii și al controlului financiar. În domeniul impozitării și în domeniul vamal, s-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește colectarea veniturilor fiscale, reducerea economiei subterane și aplicarea măsurilor vamale de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală, însă Kosovo ar trebui să intensifice lupta împotriva economiei informale și a evaziunii fiscale. S-au făcut unele progrese cu privire la protecția mediului, dar punerea în aplicare înregistrează întârzieri. Sectorul energetic continuă să se confrunte cu provocări majore, în pofida unor progrese, în special în ceea ce privește eficiența energetică. În ansamblu, Kosovo trebuie să își amelioreze capacitatea și coordonarea administrativă în toate sectoarele, pentru a asigura punerea în aplicare eficace a acquis-ului.

Autoritățile au făcut progrese în ceea ce privește gestionarea **migrației** legale și a celei neregulamentare. Aceste eforturi ar trebui continuate și fructificate. În acest context, Kosovo trebuie să instituie un mecanism de returnare a migranților aflați în situație neregulamentară, în conformitate cu standardele și practicile UE.

Anexa 3 – Punerea în aplicare a strategiei pentru Balcanii de Vest și a Agendei priorităților de la Sofia: o mai mare implicare a UE

Strategia pentru Balcanii de Vest, adoptată la 6 februarie 2018, a dat un nou impuls relațiilor dintre UE și Balcanii de Vest. Strategia se axează pe domenii în care sunt necesare reforme și eforturi suplimentare din partea partenerilor din Balcanii de Vest, precum și pe sprijinul sporit al UE pentru această regiune. Acest sprijin cuprinde 57 de angajamente specifice grupate în șase inițiative emblematice. O proporție semnificativă a acestor acțiuni a fost ulterior aprobată de statele membre ale UE și de partenerii din Balcanii de Vest prin intermediul Agendei priorităților de la Sofia, adoptată la summitul de la Sofia, la 17 mai 2018.

De la adoptarea strategiei, Comisia s-a concentrat pe îndeplinirea angajamentelor sale prin consolidarea implicării politice, întărirea legăturilor operaționale ale UE și ale agențiilor sale cu Balcanii de Vest, asigurarea unui acces mai larg la finanțare și asistență tehnică, precum și prin reorientarea asistenței financiare a UE în cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA), care, numai în 2018, a oferit o alocare anuală pentru Balcanii de Vest de peste 1,1 miliarde EUR.

În primul an de punere în aplicare a strategiei, toate cele șase inițiative emblematice au înregistrat progrese. Regiunea a primit o atenție politică semnificativă. Primul summit UE-Balcanii de Vest după cel de la Salonic din 2003 a avut loc la Sofia în mai 2018. Au avut loc vizite în regiune din partea președintelui Consiliului European și a președintelui Comisiei Europene, precum și o serie de reuniuni ministeriale și reuniuni la nivel înalt. Toate aceste evenimente au avut scopul de a stimula voința politică în vederea reimpulsionării proceselor de reformă și a consolidării cooperării regionale.

Inițiativa emblematică nr. 1 – Consolidarea sprijinului pentru statul de drept – se axează pe trei priorități: o mai bună monitorizare a reformelor în domeniul justiției, o asistență tehnică mai bine orientată pentru aplicarea legii și consolidarea sprijinului acordat societății civile, activismului democratic și mass-mediei independente. Forumul ministerial UE-Balcanii de Vest privind justiția și afacerile interne desfășurat la Tirana în octombrie 2018 a fost esențial pentru realizarea de progrese, în special în ceea ce privește consolidarea cooperării cu agențiile UE în domeniul justiției și afacerilor interne (JAI) și elaborarea unor indicatori adecvați pentru sistemele de justiție.

În ceea ce privește monitorizarea reformelor justiției, Comisia și-a reorientat abordarea către realizarea de misiuni simultane privind aspecte specifice în toate cele șase administrații partenere, în cadrul cărora funcționari cu experiență ai autorităților de aplicare a legii din UE se întâlnesc cu omologii lor („evaluări *inter pares*”). O serie de evaluări privind executarea hotărârilor în materie civilă și comercială au fost finalizate în 2018, o altă serie privind achizițiile publice este în curs de desfășurare, iar o altă serie de evaluări în domeniul criminalității organizate este prevăzută în cursul anului 2019. Comisia dezvoltă, de asemenea, noi modalități de colectare a unor date mai armonizate privind sistemele judiciare ale partenerilor. Un obiectiv major în această privință va fi un proiect regional în colaborare cu Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa privind monitorizarea proceselor în domeniul corupției și al criminalității organizate. Banca Mondială a fost mandatată să efectueze o serie de anchete regionale privind justiția, iar Comisia pentru eficiența justiției din cadrul Consiliului European va contribui la colectarea armonizată a datelor din regiune.

Comisia a lansat, de asemenea, o formă mai adaptată de asistență tehnică, și anume misiunile de consiliere, care se concentrează pe reformele din domeniul justiției și pe combaterea criminalității organizate și a corupției. Două astfel de misiuni sunt în prezent în curs de desfășurare în Muntenegru și Albania, alte două sunt programate să înceapă în 2019 în

Kosovo și în Bosnia și Herțegovina, iar o misiune este prevăzută în Macedonia de Nord și, eventual, în Serbia.

De asemenea, Comisia colaborează îndeaproape cu Fondul european pentru democrație pentru a sprijini platformele media independente, societatea civilă și activiștii pentru democrație. Prin intermediul unui sprijin suplimentar din partea UE în valoare de 6 milioane EUR, activitățile fondului au putut fi extinse la Balcanii de Vest în 2018, finanțând 14 granturi noi în acest domeniu.

Inițiativa emblematică nr. 2 – Consolidarea angajamentului în materie de securitate și migrație urmărește cooperarea cu această regiune pentru a aborda amenințările comune în materie de securitate, precum terorismul, extremismul violent, radicalizarea, criminalitatea organizată, traficul de persoane și de arme de foc, amenințările hibride, precum și pentru a consolida capacitatea partenerilor de a face față provocărilor legate de migrație și de securitate. Acest domeniu de activitate a fost sprijinit de reuniunile ministeriale desfășurate la Londra în iulie și la Tirana în octombrie 2018, care au fost esențiale pentru stabilirea unei cooperări mai strânse cu privire la securitate, gestionarea stocurilor de arme și planificarea unor măsuri comune de combatere a terorismului.

Comisia și cei șase parteneri din Balcanii de Vest au convenit asupra unui plan de acțiune comun privind combaterea terorismului în cadrul Forumului ministerial UE-Balcanii de Vest privind justiția și afacerile interne de la Tirana. În prezent, Comisia facilitează pregătirea unor planuri de acțiune specifice fiecărei țări, în conformitate cu prioritățile regionale. De asemenea, Comisia a creat o rețea regională de coordonatori naționali pentru prevenirea extremismului violent, care a organizat două reuniuni în 2018 și una în martie 2019.

Comisia este pe punctul de a finaliza revizuirea Planului său de acțiune pentru perioada 2015-2019 privind traficul cu arme de foc dintre UE și Europa de Sud-Est. UE a alocat fonduri specifice de la linia bugetară PESC pentru a sprijini punerea în aplicare a Foi de parcurs regionale privind armele de calibru mic și armamentul ușor, adoptată în cadrul reuniunii miniștrilor de interne desfășurate la Londra în iulie 2018.

UE a lansat dialoguri cu partenerii din Balcanii de Vest pentru a-i implica în ciclul de politici ale UE de combatere a criminalității organizate și grave și în pregătirea și punerea în aplicare a planurilor de acțiune anuale relevante. De asemenea, SEAE a crescut frecvența reuniunilor de dialog cu Balcanii de Vest în domeniul politicii externe și de securitate comună, pentru a încuraja alinierea și mai mare a regiunii la pozițiile comune ale UE. SEAE a propus tuturor partenerilor din Balcanii de Vest să participe la studiile privind riscurile hibride, cu scopul de a evalua vulnerabilitățile acestora și de a direcționa mai bine asistența UE. Până în prezent, au fost lansate studii împreună cu patru parteneri.

În ceea ce privește migrația, Comisia, în cooperare cu agențiile UE și cu organizațiile internaționale relevante, continuă să urmărească proiecte ambițioase privind gestionarea migrației, consolidarea capacității partenerilor pentru gestionarea fluxurilor de migrație mixtă, instituirea procedurilor de azil, mecanismele de returnare și schimbul de informații. Comisia a întreprins, de asemenea, inițiative pentru a coordona mai bine activitatea ofițerilor de legătură în materie de migrație detașați în regiune și pentru a îmbunătăți schimbul de informații operaționale.

Pentru a obține sinergii mai bune în domeniul securității și al migrației, Comisia a facilitat o mai mare implicare a agențiilor JAI în Balcanii de Vest. Aceasta a inclus semnarea unui acord de lucru între Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (OEDT), semnarea unui acord de cooperare între Eurojust și Albania (pe lângă cele deja în vigoare cu Muntenegru și Macedonia de Nord) și încheierea negocierilor Acordului privind statutul poliției de frontieră

și gârziile de coastă la nivel european cu cele cinci țări din regiune care au o frontieră comună cu UE. Acordul cu Albania a intrat în vigoare și au fost detașați primii polițiști de frontieră. În fine, pentru a optimiza coordonarea implicării agențiilor cu atribuții în acest domeniu, Comisia a instituit un grup operativ al agențiilor JAI ale UE care să sprijine activitatea desfășurată în Balcanii de Vest.

Alocarea totală pe 2018 pentru acțiuni legate de statul de drept, securitate și migrație s-a ridicat la peste 145 de milioane EUR.

Inițiativa emblematică nr. 3 – Sprijinirea dezvoltării socioeconomice este axată pe favorizarea progreselor privind punerea în aplicare a Spațiului Economic Regional, adaptarea cadrelor existente de investiții pentru stimularea investițiilor în regiune, o utilizare mai strategică a programelor de reformă economică și susținerea reformelor în domeniul social și al educației. Reuniunea miniștrilor economiei la Viena în iulie 2018 și reuniunea miniștrilor educației la Bruxelles în iunie 2018 au fost catalizatori importanți ai progreselor acestei inițiative emblematică, în special în ceea ce privește punerea în aplicare a Spațiului Economic Regional și a unor inițiative în domeniul formării profesionale, al mobilității studenților și al recunoașterii calificărilor. În 2019, UE lansează, de asemenea, reuniuni sistematice cu miniștrii muncii din Balcanii de Vest.

Comisia, împreună cu Consiliul de cooperare regională, a continuat să faciliteze punerea în aplicare a Planului de acțiune multianual al Spațiului Economic Regional. Printre rezultatele importante în acest domeniu se numără intrarea în vigoare, în aprilie 2018, a Protocolului adițional nr. 5 privind facilitarea comerțului la Acordul central european de comerț liber, aprobarea Programului de reformă a investițiilor regionale și lansarea unui program regional pentru diversificarea și integrarea piețelor financiare. Au fost finalizate negocierile privind liberalizarea comerțului cu servicii și au început negocierile privind mobilitatea profesioniștilor în regiune.

Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV) este în curs de expansiune, atât din punct de vedere strategic, cât și financiar. O evaluare intermediară efectuată în contextul acestei expansiuni a fost încheiată în 2018, iar Agence française de développement a devenit instituție financiară internațională participantă în cadrul CIVB în decembrie 2018, urmată de Grupul Băncii Mondiale în aprilie 2019. S-au înregistrat progrese privind instituirea Garanției pentru Balcanii de Vest, menită să atragă investiții private în regiune; evaluarea ex ante a fost realizată în 2018 și a fost lansat dialogul cu instituțiile financiare internaționale.

Comisia și-a intensificat, de asemenea, sprijinul pentru dezvoltarea sectorului privat, punând accentul pe startupuri și pe accesul la finanțare pentru tinerii antreprenori. A fost lansată o nouă Garanție regională pentru tineret, cu o valoare de 10 milioane EUR, pentru a consolida capacitatea antreprenorială a tinerilor și a le oferi oportunități de angajare. Aceasta ar putea furniza finanțare în valoare de până la 80 de milioane EUR. În Serbia, Comisia a instituit o garanție similară cu o valoare de 20 de milioane EUR, care se preconizează că va mobiliza până la 180 de milioane EUR sub formă de noi împrumuturi pentru startupurile și pentru întreprinderile inovatoare sârbe. De asemenea, Comisia ia măsuri pentru a-și extinde la Balcanii de Vest sprijinul pentru dezvoltarea de strategii de specializare inteligentă, oferit în prezent numai statelor membre.

UE a luat măsuri pentru a intensifica utilizarea strategică a programelor de reformă economică ale partenerilor prin alinierea pregătirii acestora la semestrul european. Monitorizarea reformelor în domeniul social și al ocupării forței de muncă a fost consolidată prin intermediul programelor de reformă economică, precum și prin instituirea unei reuniuni ministeriale anuale UE-Balcanii de Vest, care va avea loc în iunie 2019. În plus, sprijinul

financiar al UE pentru ocuparea forței de muncă, educație, incluziune socială și sănătate a fost consolidat prin intermediul unei serii de noi programe bilaterale de asistență, precum și al unui program de mobilitate în domeniul educației și formării profesionale pentru această regiune. UE își mărește treptat sprijinul acordat în cadrul programului Erasmus+, cu obiectivul dublării sale până în 2020.

În 2018, alocarea totală din IPA pentru acțiunile legate de competitivitate, creștere și educație s-a ridicat la peste 260 de milioane EUR.

Inițiativa emblematică nr. 4 – Creșterea conectivității se axează pe crearea unor legături la nivelul regiunii în sectoarele transportului și ale energiei, pentru a facilita comerțul și a favoriza creșterea economică. Acțiunile prevăzute în cadrul acestei inițiative emblematică sunt planificarea și investițiile în infrastructură, precum și crearea unui mediu de reglementare adecvat pentru integrarea piețelor regionale.

Reuniunile miniștrilor transporturilor de la Ljubljana din aprilie și de la Bruxelles din decembrie 2018 au fost esențiale pentru adoptarea unor declarații privind reformele în domeniul transporturilor, iar în cadrul reuniunii miniștrilor energiei și mediului de la Podgorica a fost adoptată o declarație inovatoare privind tranziția energetică.

În domeniul energiei, Comisia facilitează extinderea uniunii energetice a UE la Balcanii de Vest și crearea unui spațiu unic de reglementare în temeiul Tratatului de instituire a Comunității Energiei. În acest domeniu vor fi necesare progrese suplimentare în ceea ce privește partea relevantă a dialogului Belgrad-Pristina.

O realizare majoră a fost semnarea de către miniștrii energiei și mediului din Balcanii de Vest a unei declarații comune privind tranziția către o energie curată, în cadrul reuniunii acestora din februarie 2019 de la Podgorica. Comisia a pus la dispoziție 30 de milioane EUR sub formă de granturi pentru eficiența energetică, pe lângă cele 50 de milioane EUR care sunt deja disponibile în cadrul Mecanismului de finanțare regional pentru eficiența energetică. În 2018, Comisia a sprijinit semnarea interconexiunii gaziere dintre Bulgaria și Serbia, care va fi parțial finanțată prin intermediul IPA și al Fondului european de dezvoltare regională. În domeniul transporturilor, Comisia a continuat să sprijine punerea în aplicare a Tratatului de instituire a Comunității transporturilor și funcționarea secretariatului acesteia. În special, au fost înființate instituțiile Comunității (Comitetul director regional și Consiliul ministerial), a fost semnat acordul cu Serbia privind sediul central, iar la începutul anului 2019 a fost numit un director interimar.

Comisia a facilitat elaborarea unei declarații ministeriale menite să înlăture barierele la frontiere prin intermediul unor puncte de trecere a frontierei rutiere și feroviare integrate. Declarația se bazează pe un studiu finanțat de UE care a identificat 32 de puncte prioritare de trecere a frontierei în regiune ce ar putea face obiectul integrării. Acordurile bilaterale dintre țările în cauză sunt în curs de a fi semnate pentru fiecare punct de trecere a frontierei.

În urma adoptării declarațiilor ministeriale relevante în cadrul reuniunii ministeriale TEN-T de la Ljubljana și a summitului de la Sofia, Comisia facilitează, de asemenea, pregătirea unei noi strategii regionale în domeniul transportului feroviar și a unui plan de acțiune privind siguranța rutieră care vizează, în special, reducerea accidentelor rutiere mortale prin eliminarea „punctelor negre”. În 2018, Comisia a finanțat 24 de inspecții ale acestor puncte negre de către experți din cadrul Connecta.

În ceea ce privește investițiile în infrastructură, Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest a continuat să sprijine agenda privind conectivitatea în 2018. În cadrul summitului de la Sofia, Comisia a anunțat acordarea de granturi pentru unsprezece noi proiecte de transport cu o

valoare totală de 192,7 milioane EUR. De la lansarea Cadrului de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV), Comisia a acordat sprijin în valoare de 700 de milioane EUR pentru 31 de proiecte prioritare prin intermediul acestui instrument, sprijin care, la rândul său, a mobilizat investiții externe în valoare de peste 2,4 miliarde EUR.

Inițiativa emblematică nr. 5 – Agenda digitală pentru Balcanii de Vest se axează pe dezvoltarea economiei și a societății digitale în regiune. Agenda, bazată pe un document de lucru al serviciilor Comisiei care a stabilit principalele inițiative, a fost lansată în iunie 2018, în cadrul Adunării anuale privind agenda digitală a UE. Comisia a instituit, de asemenea, dialoguri privind tehnologia informației și comunicațiilor cu partenerii din Balcanii de Vest, inclusiv vizite ale comisarului pentru economie digitală și societate digitală în majoritatea capitalelor din regiune.

De asemenea, Comisia a oferit sprijin intens negocierilor privind un nou acord regional de roaming, care au condus la eliminarea tarifelor intraregionale de roaming în Balcanii de Vest. Acesta a fost adoptat la reuniunea ministerială privind sectorul digital din aprilie 2019 și va intra în vigoare în iulie 2019.

Comisia a alocat 30 de milioane EUR din cadrul CIBV asistenței tehnice pentru pregătirea investițiilor în domeniul conectivității în bandă largă, precum și o sumă suplimentară de 8 milioane EUR pentru o inițiativă regională de consolidare a securității cibernetice.

De asemenea, UE face eforturi pentru a deschide accesul partenerilor din Balcanii de Vest la diferite forumuri și grupuri europene. În special, partenerii au fost incluși ca observatori în Grupul european al autorităților de reglementare pentru serviciile mass-media audiovizuale și în Grupul la nivel înalt privind piața unică digitală. Aceștia au fost, de asemenea, invitați în calitate de observatori în cadrul Organismului autorităților europene de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice.

În fine, Comisia implică partenerii în diverse inițiative la nivelul UE în domeniul competențelor digitale, al guvernării electronice și al e-sănătății. Printre acestea se numără rețeaua birourilor cu competențe în materie de bandă largă, stagiile „Digital opportunity”, ambasadorii Săptămânii UE a programării, programul ISA2, „Rețeaua de e-sănătate”, Alianța europeană pentru inteligența artificială și Observatorul și forumul UE privind tehnologia *blockchain*.

În 2018, alocarea totală din IPA pentru acțiunile legate de conectivitate în domeniul transportului, al energiei și al sectorului digital s-a ridicat la peste 450 de milioane EUR.

Inițiativa emblematică nr. 6 – Sprijinirea reconcilierii și a relațiilor de bună vecinătate vizează încurajarea unei păci durabile în regiune, concentrându-se pe trei teme: depășirea moștenirii trecutului, restabilirea legăturilor directe între comunități și consolidarea cooperării în domeniile de interes reciproc. Aceste aspecte sunt incluse în mod sistematic pe ordinea de zi a reuniunilor miniștrilor afacerilor externe din Balcanii de Vest, precum și a reuniunilor la nivel înalt pe teme bilaterale lansate de Președinția austriacă în 2018.

Comisia continuă să sprijine Mecanismul rezidual internațional pentru tribunalele penale și secțiunile judecătorești specializate din Kosovo. Împreună cu Comisia internațională pentru persoane dispărute și cu Comitetul internațional al Crucii Roșii, Comisia sprijină eforturile depuse pentru soluționarea cazurilor restante de persoane dispărute și pentru a răspunde nevoilor familiilor acestora. Comisia și-a consolidat, de asemenea, sprijinul pentru înființarea unei comisii regionale pentru aflarea adevărului.

UE oferă asistență financiară Biroului de Cooperare Regională pentru Tineret, care constituie un instrument important pentru creșterea mobilității și a cooperării în rândul tinerilor.

Laboratorul tineretului din Balcanii de Vest a fost lansat pentru a le permite tinerilor să contribuie la procesul de elaborare a politicilor. Sprijinul a fost extins la cooperarea dintre sectoarele culturale și creative în cadrul programului „Europa creativă”.

Pe lângă o serie de acțiuni multinaționale de sprijinire a cooperării regionale, programul de cooperare transfrontalieră permite realizarea de proiecte comune concrete în domenii precum gestionarea resurselor naturale, turismul și cultura. Sprijinul global acordat de UE reformelor instituționale și socioeconomice contribuie la restabilirea încrederii cetățenilor și a comunităților, promovând astfel un mediu favorabil reconcilierii.

În 2018, alocarea totală din IPA pentru sprijinirea relațiilor de bună vecinătate și pentru reconciliere a fost de aproape 80 de milioane EUR.

În următorii ani, Comisia va continua să valorifice realizările menționate mai sus prin intermediul celor șase inițiative emblematice, pentru a respecta pe deplin angajamentele asumate în cadrul Strategiei pentru Balcanii de Vest. Partenerii și statele membre vor fi permanent implicate și informate prin intermediul dialogului politic, al bilanțurilor periodice și al reuniunilor de lucru specifice. Angajamentul permanent și cooperarea regională constructivă a partenerilor din Balcanii de Vest vor fi esențiale pentru realizarea obiectivelor ambițioase ale strategiei și ale planului său de acțiune.

ANEXA 4 - Statistici-cheie

DATE STATISTICE (la data de 29.4.2019)

Demografie	Notă	Muntenegru		Macedonia de Nord		Albania		Serbia		Turcia		Bosnia și Herțegovina		Kosovo*		UE-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Populația totală (mii de locuitori)		622,2	622,4	2 071,3	2 073,7	2 875,6	2 876,6	7 076,4	7 040,3	78 741	79 815	3 516,0	3 509,7	1 771,6	1 785,5	510 182p	511 373bp
Proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani din populația totală (în %)		67,6	67,4		70,2	68,7	68,7	66,6	66,3	67,8	68	:	:	65,6p	66,8	65,3	65,0b
Rata brută a variației naturale a populației (la 1 000 de locuitori)		1,8	1,5	1,2	0,7	3,6	3,0	-5,1	-5,5	11,2	10,8	-1,8p	-2,0	8,4p	8,2	0,0p	-0,4bp
Speranța de viață a bărbaților la naștere (ani)		74,1	73,9	73,4	74,1	77,1	77,1	73,2	73,1	75,4	75,7	:	:	75,9p	:	78,2	78,3b
Speranța de viață a femeilor la naștere (ani)		78,9	79,2	77,5	77,9	80,1	80,1	78,3	78,1	81	81,3	:	:	81,6p	:	83,6	83,5b

Piața forței de muncă	Notă	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Rata de activitate economică a persoanelor cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani: proporția populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani care este activă din punct de vedere economic (în %)	1)	69,1	69,3	69,6	70,3	73,3e	73,9	70,0	71,2	60,9	61,9	58,8	58,4	44,0	49,0	77,6	78,0
Rata de activitate economică a bărbaților cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani: proporția populației masculine cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani care este activă din punct de vedere economic (în %)	1)	76,7	77,0	83,8	84,4	82,5e	84,3	78,0	78,8	83,3	83,7	72,0	71,3	66,8	75,1	83,7	84,1
Rata de activitate economică a femeilor cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani: proporția populației feminine cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani care este activă din punct de vedere economic (în %)	1)	61,6	61,7	54,9	55,7	64,2e	63,5	62,0	63,6	38,5	40,0	45,3	45,6	20,9	22,6	71,4	72,0

Ratele de ocupare a forței de muncă cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (% din populație)																		
Total		57,1	58,2	53,3	54,8	62,1e	63,9	59,1	61,5	54,3	55,3	44,2	46,6	32,3	34,4	71,1	72,2	
Bărbați		63,0	65,2	63,7	65,6	69,4e	72,1	66,3	68,5	75,5	76,1	56,4	58,1	49,9	54,0	76,9	78,0	
Femei		51,3	51,4	42,5	43,7	55e	55,6	51,9	54,5	33,2	34,4	32,0	35,1	14,6	14,6	65,3	66,5	

Piața forței de muncă, continuare	Notă	Muntelegru		Macedonia de Nord		Albania		Serbia		Turcia		Bosnia și Herțegovina		Kosovo*		UE-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Persoanele în vârstă de 15-24 de ani care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, % din populația din aceeași grupă de vârstă		18,4	16,7	24,3	24,9	26,9e	25,9	17,7	17,2	24,0	24,2	26,4	24,3	30,1	27,4	11,6	10,9
Persoanele în vârstă de 15-29 de ani care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, % din populația din aceeași grupă de vârstă		22,3	21,4	31,3	31,1	30e	29,7	22,3	21,7	27,8	27,5	31,4	28,8	37,3	35,0	14,2	13,4
Principalele sectoare în care este ocupată forța de muncă																	
Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)		7,7	7,9	16,6	16,2	40,2e	38,2e	18,6	17,2	19,5	19,4	18,0	18,9	4,2	4,4	4,3	4,2
Industria (în %)		9,8	9,5	23,1	22,5	12,8e	12,5e	20,2	21,2	19,5	19,1	22,7	22,2	18,0	17,4	17,3	17,3
Construcții (în %)		7,7	7,6	7,2	7,2	6,5e	6,9e	4,3	4,1	7,3	7,4	8,6	7,3	11,5	12,9	6,7	6,8
Servicii (în %)		74,8	75,0	53,1	54,1	40,5e	42,4e	57,0	57,5	53,7	54,1	50,8	51,6	66,3	65,3	71,7	71,7
Persoane angajate în sectorul public ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani (%)	2)	31,2	32,6	:	:	15,6e	16,4e	28,3	27,8	13,8	13,3	17,8	18,4	30,8	28,4	:	:
Persoane angajate în sectorul privat ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani (%)	2)	47,0	45,5	:	:	84,4e	83,6e	71,7	72,2	86,2	86,7	82,2	81,6	69,2	71,6	:	:
Rata șomajului (% din forța de muncă)																	
Total	1)	17,8	16,1	23,7	22,4	15,2e	13,7e	15,4	13,6	10,9	10,9	25,5	20,7	27,5	30,3	8,6	7,6
Bărbați	1)	18,3	15,4	24,4	22,7	15,9e	14,6e	14,8	13,0	9,6	9,4	22,6	19,0	26,2	28,5	8,4	7,4
Femei	1)	17,1	16,9	22,7	21,8	14,4e	12,6e	16,2	14,4	13,6	13,9	30,2	23,3	31,7	36,4	8,8	7,9
Tineri cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani	1)	35,9	31,7	48,2	46,7	36,5e	31,9e	34,9	31,9	19,5	20,5	54,3	45,8	52,4	52,7	18,7	16,8
De lungă durată (> 12 luni)	1)	13,4	12,4	19,2	17,4	10,1e	8,9e	10,0	8,2	2,2	2,4	21,7	17,0	18,0	21,7	4,0	3,4
Salarii și indemnizații lunare nominale medii (în EUR)	3)	499	510	363	372	397	446	516	544	607	555	429	435	:	:	:	:

Educație	Notă	Muntenegru		Macedonia de Nord		Albania		Serbia		Turcia		Bosnia și Herțegovina		Kosovo*		UE-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Părăsirea timpurie a sistemului de educație și formare: proporția populației cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani care a absolvit cel mult un nivel de învățământ secundar inferior și care nu urmează alte cursuri de învățământ sau de formare (în %)		5,5	5,4	9,9	8,5	19,6e	19,6	7,0	6,2	34,3	32,5	4,9	5,1	12,7	12,2	10,7	10,6
Cheltuielile publice pentru educație ca procent din PIB (%)		:	:	:	:	3,1p	3,1p	3,6	3,7	4,7	4,2	:	:	4,6	4,4	:	:
Procentajul populației cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar, total		6,8	4,9	12,0	9,3	:	:	7,8	6,8	43,9	42,8	5,8u	6,1u	14,6	13,8	16,8	16,6
Procentajul populației masculine cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar		5,8	4,9	10,9	8,8	:	:	8,6	7,3	44,2	42,9	5,5u	6,1u	12,5	12,8	19,1	19,1
Procentajul populației feminine cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar		7,9	4,9	13,1	9,8	:	:	7,0	6,3	43,7	42,7	6,3u	6,2u	17,0	14,9	14,4	14,1
Procentajul populației cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau de învățământ postliceal nonuniversitar, total		82,2	86,9	77,2	80,3	:	:	84,9	85,0	35,7	36,1	86,6	86,9	70,5	70,8	65,3	65,1
Procentajul populației masculine cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau de învățământ postliceal nonuniversitar		86,9	90,6	82,5	83,7	:	:	86,3	86,3	38,3	39,4	89,0	89,4	74,5	74,2	66,1	65,8
Procentajul populației feminine cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau de învățământ postliceal nonuniversitar		77,2	82,9	71,8	76,7	:	:	83,3	83,5	33,3	32,9	83,7	84,0	66,0	66,9	64,4	64,4
Procentajul populației cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar, total		33,9	34,0	29,1	30,5	20,9e	23,5e	29,9	31,4	26,5	27,3	23,1	23,8	19,1	21,8	39,0	39,8
Procentajul populației masculine cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar		31,8	30,0	24,5	24,6	18,0e	21,1e	24,7	25,4	28,3	28,6	16,6u	19,4	18,9	22,4	34,3	34,8
Procentajul populației feminine cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar		35,9	37,7	33,8	36,8	23,9e	26,0e	35,3	37,6	24,6	26,0	29,4	28,4	19,4	21,2	43,8	44,8

Conturi naționale	Notă	Munteșnegru		Macedonia de Nord		Albania		Serbia		Turcia		Bosnia și Herțegovina		Kosovo*		UE-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Produsul intern brut																	
La prețurile actuale (miliarde EUR)		4,0	4,3	9,7p	10,0p	10,7	11,6p	36,7	39,2	780,2	753,9	15,3	:	6,1	6,4	14 958,3	15 382,6
Pe locuitor (în EUR)		6 400	6 900	4 700e	4 800p	3 700	4 000p	5 200	5 600	9 800	9 400	4 400	4 700	3 400	3 600	29 300	30 000
În funcție de standardele puterii de cumpărare (SPC) pe cap de locuitor		13 000	13 700	10 800e	10 800p	8 600	9 100p	11 400	11 600	19 200	19 900	9 000	9 500	:	:	29 300	30 000
În funcție de standardele puterii de cumpărare (SPC) pe cap de locuitor, în raport cu media UE (UE-28 = 100)		44	46	37e	36p	30	30p	39	39	65	66	31	32	:	:	-	-
Rata anuală reală (ca volum) a variației față de anul anterior (în %)		2,9	4,7	2,8	0,2p	3,3	3,8p	3,3	2,0	3,2	7,4	3,1	:	4,1	4,2	2,0	2,4
Valoarea adăugată brută din principalele sectoare																	
Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)		9,0	8,4	10,6	9,1p	22,6	21,8p	8,2	7,3	7,0	6,9	7,5	:	13,0	11,4	1,6	1,7
Industrie (în %)		12,2	11,2	19,7	20,6p	14,0	12,8p	26,3	26,5	22,3	23,2	22,6	:	21,5	21,8	19,5	19,7
Construcții (în %)		6,7	8,2	8,0	7,2p	10,2	10,5p	4,7	5,0	9,7	9,7	4,6	:	8,1	9,9	5,3	5,4
Servicii (în %)		72,1	72,2	61,7	63,1p	53,2	54,9p	60,8	61,2	61,0	60,2	65,3	:	57,4	56,9	73,6	73,2
Balanța de plăți																	
Investiții străine directe (ISD) nete (investiții străine - investiții în străinătate) (în milioane de EUR)		371,6	484,3	316,9	180,0	936,5	993,8	1 899,2	2 418,1	9 211,3	7 277,2	256,8	330,1	177,2	212,0	30 664,7	- 72 791,5
Investiții străine directe (ISD) nete (investiții străine - investiții în străinătate) (în % din PIB)		9,4	11,3	3,3	1,8p	8,7p	8,6	5,2	6,2	1,2	1,0	1,7	:	2,9	3,3	0,2	-0,5
Investiții străine directe (ISD) nete (investiții străine - investiții în străinătate) în raport cu UE-28 (în milioane de EUR)		-25,6	174,1	199,1	100,2	274,7	:	1 304,4	1 756,7	3 166,7	1 786,0	214,9	217,0	15,6	107,3	-	-
Investiții străine directe (ISD) nete (investiții străine - investiții în străinătate) în raport cu UE-28 (în % din PIB)		-0,6	4,0	2,1	1,0p	2,6	:	3,6	4,5	0,4	0,2	1,4	:	0,3	1,7	-	-
Sumele de bani trimise de emigranți ca % din PIB		4,8	4,7	2,0	1,9p	5,7p	5,5	7,3	7,6	0,1	0,0	8,2	:	11,4	11,8	0,1	0,1

Comerțul exterior cu bunuri	Notă	Munteguru		Macedonia de Nord		Albania		Serbia		Turcia		Bosnia și Herțegovina		Kosovo*		UE-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Proporția exporturilor către țările UE-28 din valoarea totală a exporturilor (în %)		37,4	34,8	80,0	81,1	77,9	77,2	67,6	67,6	47,9	47,0	71,3	71,2	22,6	24,9	-	-
Proporția importurilor din țările UE-28 din valoarea totală a importurilor (în %)		48,2	47,4	61,9	62,9	63,1	61,7	58,7	58,9	39,0	36,4	61,9	60,9	43,1	43,1	-	-
Balanța comercială (în milioane EUR)		-1 736	-1 932	-1 786	-1 818	-2 399	-2 622	-2 483	-3 194	-50 676	-67 771	-3 448	-3 646	-2 480	-2 669	37 238	21 099
Comerțul internațional cu bunuri și servicii, în raport cu PIB-ul																	
Importuri (% din PIB)		63,1	64,5	65,5	69,2p	45,8	46,6p	53,4	57,1	24,9	29,3	52,3	:	50,9	52,5	40,4	42,0
Exporturi (% din PIB)		40,6	41,1	50,7	55,4p	29,0	31,6p	48,6	50,5	22,0	24,8	35,4	:	23,7	26,7	43,9	45,7

Finanțe publice	Notă	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
** Excedent (+) / deficit (-) al bugetului general (ca % din PIB)		-2,8	-5,6	-2,7	-2,7	-1,8	-2,0	-1,2	1,1	-1,1	-2,8	1,2	2,6	:	:	-1,7	-1,0
** Datoria publică (ca % din PIB)		64,4	64,2	39,9	39,5	68,6	66,8	68,8	58,7	28,3	28,3	40,5	36,1	14,6e	16,6e	83,4	81,7

Indicatori financiari	Notă	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Variația anuală a prețurilor de consum (în %)	4)	0,1	2,8	0,2	2,1	1,5	3,3	1,3	3,3	7,7	11,1	-1,1	1,2	0,3	1,5	0,2	1,7
**Datoria privată, consolidată, raportată la PIB (în %)	5)	:	:	:	:	:	:	:	:	84,8	85,1	84,5	83,3	:	:	141,9	140,3
Datoria externă totală, raportată la PIB (în %)		:	:	74,7	73,6p	73,4p	68,7	72,1	65,3	47,4	53,4	:	:	33,2	32,6	:	:
Datoria totală în monedă străină, în raport cu PIB (%)	6)	:	:	:	:	73,5	68,7	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Rata dobânzii percepute la credite (un an), pe an (în %)	7)	7,45	6,81	4,25	3,75	5,89	5,98	5,50	5,00	15,79	18,12	4,97	3,88	7,47	6,83	:	:
Rata dobânzii percepute la depozite (un an), pe an (în %)	8)	0,93	0,69	0,25	0,25	0,80	0,75	2,50	2,00	10,33	13,53	0,09	0,06	1,01	1,04	:	:
Valoarea activelor de rezervă (inclusiv aur) (în milioane EUR)		803,0	897,7	2 613,4	2 336,3	2 945,0	2 995,9	10 204,6	9 961,6	95 863,2	95 361,6	4 873,2	5 397,5	605,1	683,4	:	:
Rezerve internaționale - echivalare în luni de importuri		3,9	3,9	4,9	4,0	7,2	6,7	6,2	5,4	6,0	5,2	7,3	7,2	2,3	2,4	:	:

Producția economică	Notă	Muntegru		Macedonia de Nord		Albania		Serbia		Turcia		Bosnia și Herțegovina		Kosovo*		UE-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Indicele producției industriale (2010 = 100)		84,4s	81,8s	122,0	122,2	143,8	142,9	111,7	115,8	126,3	134,3	112,0	115,5	:	:	105,6	109,1s

Infrastructura	Notă	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Densitatea rețelei feroviare (linii aflate în exploatare pentru o mie de km ²)	9)	18,4	18,4	27,4	27,4	12,2	12,2	48,6	48,5	13,2	13,3	20,0	20,0	30,9	30,9	:	:
Lungimea rețelei de autostrăzi (în kilometri)		0	0	259	259	:	:	741	963	2 542	2 657	163	172	98	108	:	:

Energie	Notă	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Importurile nete de energie în raport cu PIB		3,4	4,9	5,2	5,9	1,3	2,5	3,4	4,3	1,0	1,5	4,3	:	4,1	5,4	1,3	1,5

: = nu există date disponibile
b = întrerupere în serie
e = valoare estimată
p = date provizorii
s = estimare/calcul Eurostat
u = fiabilitate scăzută
- = nu se aplică

* = Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu Rezoluția 1244/99 a Consiliului de Securitate al ONU și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo.
** = Datele privind deficitul public și datoria publică ale țărilor implicate în procesul de aderare sunt publicate „ca atare”, fără nicio garanție în ceea ce privește calitatea acestora și respectarea normelor SEC.

Note de subsol:

- 1) Turcia: șomajul bazat pe criteriul celor 4 săptămâni + utilizarea exclusivă a metodelor active de căutare a unui loc de muncă.
- 2) Bosnia și Herțegovina: sectorul public include secțiunile O, P și Q din NACE Rev. 2, iar sectorul privat include alte secțiuni ale NACE. Muntenegru: cu excepția ONG-urilor; datele se referă la numărul de angajați (în sectorul privat sau public) ca procent din numărul total de persoane angajate.
- 3) Albania: sectorul public. Bosnia și Herțegovina: salariul net. Serbia: indemnizațiile și salariile plătite angajaților persoanelor juridice și ai întreprinderilor neconstituite în societăți.
- 4) Indicele armonizat al prețurilor de consum, mai puțin pentru Bosnia și Herțegovina.
- 5) Bosnia și Herțegovina: date pentru instituțiile financiare monetare.
- 6) Albania: datoria externă (inclusiv ISD).
- 7) Albania: rată medie ponderată aplicată noilor împrumuturi pe 12 luni contractate în cursul lunii respective cu scadența la 12 luni. Muntenegru: media ponderată anuală a ratei dobânzii efective, solduri. Macedonia de Nord: sfârșitul anului (31 decembrie). Bosnia și Herțegovina: ratele dobânzii percepute la credite pe termen scurt în moneda națională acordate societăților nefinanciare (medie ponderată).
- 8) Albania: rata dobânzii la depozite reprezintă media ponderată a ratei pentru noile depozite acceptate în cursul lunii respective, cu scadența la 12 luni. Muntenegru: media ponderată anuală a ratei dobânzii efective, solduri. Macedonia de Nord: sfârșitul anului (31 decembrie). Turcia: facilitatea de depozit *overnight*. Bosnia și Herțegovina: ratele pentru depozitele la vedere în moneda națională ale gospodăriilor (medie ponderată).
- 9) Serbia: pe baza suprafeței totale, nu pe baza suprafeței teritoriale.